

Trošarine (akcize)

Ament, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:686734>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-30**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Katarina Ament

TROŠARINE (AKCIZE)
ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2015.

Katarina Ament

TROŠARINE (AKCIZE)

TAXES (EXCISE)

ZAVRŠNI RAD

Kolegij: Poslovne financije

Mentor: mr.sc. Željko Martišković

Matični broj: 0621612008

Karlovac, rujan 2015.

ZAHVALA

Ovom prilikom željela bih se zahvaliti svim profesorima Veleučilišta u Karlovcu na prenesenom znanju i pomoći tijekom studiranja.

Posebno se zahvaljujem mentoru mr.sc. Željku Martiškoviću na pomoći i savjetima prilikom izrade završnog rada i što je uvijek imao strpljenja i vremena za moje brojne upite.

Posebnu zahvalnost iskazujem cijeloj svojoj obitelji koja je uvijek bila uz mene pružajući mi bezuvjetnu podršku i upućivala me na pravi put.

Zahvaljujem se prijateljima na podršci i vjeri u mene i moje snove. Mom partneru, Marinu, posebna zahvala na razumijevanju tijekom studija i motivacije tijekom izrade ovog rada.

Za kraj, najveću zaslugu za sve što sam postigla pripisujem svojim roditeljima bez kojih sve ovo ne bi bilo moguće.

Hvala Vam !

SAŽETAK

Cilj ovog završnog rada je prikazati najznačajnije činjenice vezane uz početak primjenjivanja i razvoj poreza kroz povijest, prikazati vrste poreza i podobnije obraditi temu vezanu uz posebne poreze na promet, akcize odnosno trošarine. Radom je obuhvaćen povijesni razvoj trošarina, osnovna obilježja posebnih poreza, vrste te razlozi njihovog uvođenja u porezni sustav Republike Hrvatske paralelno s njihovom primjenom u Europskoj Uniji. U radu je prikazana i struktura javnih prihoda te prihodi i rashodi državnog proračuna Republike Hrvatske te je izdvojeno značenje trošarina (akciza) u ukupnim prihodima državnog proračuna.

U radu su prikazane i smjernice ekonomske i fiskalne politike za razdoblje od 2013.- 2017. godine.

Naziv akciza (excise tax) potječe iz 16. stoljeća kada su se u Nizozemskoj počeli oporezivati pivo, šećer, sol i alkoholna pića posebnim porezom koji se nazivao excisijen. Trošarinama se oporezuju tri osnovne skupine proizvoda, a to su alkohol, energenti i duhanski proizvodi koji se mogu proširiti i drugim proizvodima te se na taj način razlikuju u svakoj pojedinoj državi.

Ključne riječi: trošarine (akcize), prihodi od posebnih poreza, Zakon o posebnim porezima

SUMMARY

The goal of this work is to represent the most important facts that are related with the overview of the historical development of taxes, show the types of taxes and further processed topic related to excise taxes, excise or excise duty. The paper includes the historical development of the excise tax, the basic features of special taxes, types and reasons for their introductions in the tax system of the Republic Croatia in parallel with their application to the European Union. The paper describes the structure of public revenues, income and expenses of the state budget of the Republic Croatia, separate meaning of the excise tax (excise) in the total income of the state budget.

The thesis also includes the guidelines for economic and fiscal policy for the period from year 2013.-2017.

Name of excise tax (excise tax) dates from the 16th century, when the Netherlands began to taxed beer, sugar, salt and alcohol excise duties, which are called „excisijen“. Excise is taxed in three main groups of products, which can be extended to other products and they can be different in each country.

Key words: excise taxes (excise), revenues from excise taxes, the law on excises.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja.....	1
1.3. Struktura rada	2
2. POVIJESNI RAZVOJ POREZA	3
2.1. Vrste poreza.....	5
3. TROŠARINE (AKCIZE)	6
3.1. Razvoj trošarina.....	6
3.2. Osnovna obilježja posebnih poreza na promet.....	7
3.3. Ciljevi i učinci primjene trošarina	8
3.4. Razlozi uvođenja posebnih poreza na promet.....	9
3.4.1. Fiskalni razlozi uvođenja posebnih poreza na promet	10
3.4.2. Nefiskalni razlozi uvođenja posebnih poreza na promet.....	10
4. TROŠARINE (AKCIZE) U REPUBLICI HRVATSKOJ	12
4.1. Razvoj poreznog sustava Republike Hrvatske	14
4.2. Pojava trošarina u poreznom sustavu Republike Hrvatske	15
4.3. Trošarine koje su se primjenjivale u bližoj prošlosti.....	16
4.3.1. Poseban porez na plaće mirovine i druge primitke	16
4.3.2. Poseban porez na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke	17
4.3.3. Poseban porez na luksuzne proizvode	18
4.4. Poseban porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove	19
4.5. Poseban porez na kavu i bezalkoholna pića	29
4.6. Poseban porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila	32
4.7. Trošarine na alkohol i alkoholna pića	33
4.8. Trošarine na energente i električnu energiju	37

4.9. Trošarine na duhanske proizvode	42
5. TROŠARINE USKLAĐENE S ODREDBAMA EUROPSKE UNIJE	46
5.1. Trošarine na alkohol i alkohona pića	47
5.2. Trošarine na energente i električnu energiju	48
5.3. Trošarine na duhanske proizvode	48
6. STRUKTURA JAVNIH PRHODA	49
6.1. Prihodi i rashodi državnog proračuna	50
6.2. Značaj i udio prihoda od trošarina u ukupnim prihodima državnog proračuna	54
7. SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE ZA RAZDOBLJE 2015.-	
2017. GODINE.....	56
8. ZAKLJUČAK.....	61
LITERATURA	62
POPIS TABLICA.....	64

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Posebni porez, akcize ili trošarine jedan su od najstarijih poreznih oblika kojima se najčešće oporezuju alkohol, energenti i duhanski proizvodi.

Predmet ovog rada su posebni porezi na promet, trošarine ili akcize u Republici Hrvatskoj.

Cilj rada je prikazati obilježja trošarina (akciza) i pojasniti njihovu ulogu u poreznom sustavu Republike Hrvatske.

Razlozi uvođenja trošarina mogu bit socijalne, ekološke, fiskalne, zdravstvene prirode te mnogi drugi. Prednost trošarina u odnosu na ostale vrste poreza jest jednostavnost njihovog ubiranja, obuhvaćaju mali broj poreznih obveznika i jedan su od najznačajnijih fiskalnih prihoda. S obzirom da je tema ovog diplomskog rada posebni porezi, akcize odnosno trošarine najvećim dijelom rada bit će obuhvaćeno upravo osam navedenih posebnih poreza koji se primjenjuju u Republici Hrvatskoj.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Izrada ovog završnog rada temeljena je na podacima prikupljenih iz sljedećih izvora:

- stručnih knjiga iz područja javnih financija napisanih od strane autora koji su u svojim djelima obradili i područje posebnih poreza na promet, porezni sustav i njegove oblike: Pero Jurković (Javne Financije), Barbara Jelčić (Porezi-opći dio), Jure Šimović i Hrvoje Šimović (Fiskalni sustav i fiskalna politika Europske unije), Danijela Kuliš (Plaćamo li europske trošarine) i druge.
- podataka objavljenih na Internet stranicama Ministarstva financija, Porezne uprave, Instituta za javne financije kao i članaka iz područja trošarina objavljenih na Internetu
- Zakona o posebnim porezima na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove; Zakona o posebnom porezu na kavu; Zakona o posebnom porezu na bezalkoholna pića; Zakona o posebnom porezu na luksuzne proizvode; Zakona o posebnom porezu na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila; Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke; Zakona o posebnom porezu na primitke od samostalne djelatnosti i

ostale primitke; Zakona o trošarinama koji obuhvaća alkohol i alkoholna pića, duhanske proizvode te energente i električnu energiju

- stručnim mišljenjima izdanim od strane Ministarstva financija i Porezne uprave

Nakon obavljenog prikupljanja stručne literature pristupilo se čitanju i obradi tekstova, pretraživanju podataka objavljenih na Internetu vezanih za trošarine odnosno akcize.

1.3. Struktura rada

Završni rad sastoji se od osam dijelova. U prvom dijelu prikazan je povijesni tijek razvoja poreza općenito te podjela samih poreza. Povijesni razvoj trošarina (akciza), osnovna obilježja posebnih poreza, ciljevi i njihov učinak kao i razlozi njihovog uvođenja pojašnjeni su u drugom dijelu rada. Treći dio rada obuhvaća trošarine u Republici Hrvatskoj te porezni sustav Republike Hrvatske, ulogu i pojavu samih trošarina u istom. Navedeni su i pojašnjeni posebni porezi na promet u Republici Hrvatskoj u četvrtom dijelu te njihova usklađenost s odredbama Europske Unije u petom dijelu završnog rada. U šestom dijelu rada pojašnjena je struktura javnih prihoda, zatim prihodi i rashodi državnog proračuna te značaj i udio prihoda od trošarina u ukupnim приходima državnog proračuna. Sedmi dio rada odnosi se na smjernice ekonomske i fiskalne politike u razdoblju od 2013.-2017. godine. Slijedi zaključak cjelokupnog rada, literatura te popis tablica.

2. POVIJESNI RAZVOJ POREZA

Kako bismo dobili odgovor na pitanje što su to zapravo porezi i odakle potječu dovoljno je prisjetiti se kako su to prisilna davanja koja su stara gotovo kao i ljudi uopće iz kojih se kasnije razvio cijeli sustav današnjih javnih financija. Dakle, dokle god postoji neka organizirana zajednica postojat će i zajedničke potrebe koje treba zadovoljiti, a samim time i metode putem kojih će se to i omogućiti.

Tipični razvoj poreza u suvremenom smislu opisan je ovako : ¹

-od davanja do uzimanja, tj. od više-manje dobrovoljnog davanja za potrebe davanja, do prisilnog davanja

-od naknade za neku aktivnost gospodara do doprinosa javnoj blagajni

-od privatnog ili dijelom privatnog, a dijelom javnog davanja do iznosa strogo javnog značenja sa stajališta obveznosti plaćanja i njegove uporabe

-od povremenog pokrivanja potreba, odnosno izvanrednog davanja do stalnog izvora financijskih sredstava, prema tome

-od namjenskog prihoda (uporabljenog za pokrivanje određene potrebe) do općeg i redovitog sredstva za financiranje zadovoljavanja potreba

-od obveze koju su imale samo određene osobe do opće, beziznimne obveze svakog, od naturalnog do novčanog oblika, i na kraju

-od dopunskog sredstva zadovoljavanja potreba do novog sredstva za pokrivanje, odnosno zadovoljavanje potreba

Porezi u apsolutističkim monarhijama starog vijeka (Babilon i Egipat) imali su primat među državnim приходima. ² Porezi prikupljeni najvećim dijelom u naturi koristili su se za financiranje ratova, održavanje dvora i radove na velebnim građevinama. Ubiranje poreza bilo je usko vezanu uz religiju i prvo vrijeme decentralizirano te se kasniji razvoj sve više kretao u smjeru sve veće centralizacije.

¹ Jelčić Barbara : Porezi-opći dio, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011., str. 17

² Ibidem

U staroj Grčkoj u prvo su vrijeme javna davanja bila neznatna te su se ubirala u nekim iznimnim situacijama kao što su praznici i vjerski obredi. Bogati građani su dobrovoljno davali u riznicu jer su se takva davanja smatrala čašću dok su robovi i narodi pokoreni u osvajačkim ratovima bili dužni prisilno plaćati poreze. Tako je stara Grčka u 4. i 5. stoljeću prije Krista imala već vrlo razvijen porezni sustav. Njihovi porezni obveznici pokazali su visok stupanj dobrovoljnosti pri plaćanju poreza no međutim, takav stupanj dobrovoljnosti pri oporezivanju imali su samo punopravni građani dok su robovi i podčinjeni u osvajačkim ratovima kao i ostali neravnopravni podanici svoja davanja plaćali prinudno.

Razvoj poreza nazire se i u Rimu gdje su davanja postala značajna pojavom novca i to prijelazom s robne razmjene na robno-novčanu. Tu se javljaju različite vrste carina i pristojbi, a kao izvanredni prihodi još i osobni porezi te porezi na imovinu. No, takve vrste davanja su bile nametnute pokorenim narodima i državama dok je oporezivanje rimskih građana bilo vrlo slabo razvijeno.³ Potrebe za dodatnim sredstvima zbog učestalog ratovanja i potreba održavanja carstva doveli su do propasti zbog nemogućnosti njihovog prikupljanja. Naposljetku su svi rimski građani postali poreznim obveznicima te su tako ukinute privilegije punopravnih građana Rimskog Carstva. Novi porezni sustav obuhvaćao je porez na imovinu, osobni porez te porez na promet i porez na potrošnju koji su ostali dio reformiranog poreznog sustava.

U razdoblju ranog srednjeg vijeka još uvijek se prihodi države temelje na dobrovoljnim naturalnim davanjima i svi pokušaji uvođenja trajne obveze plaćanja poreza su propali upravo zbog loše centralizirane vlasti. Kroz 13. i 14. stoljeće porezi su bili nestalni, a tek u 16. stoljeću postali su stalni i ubirali su se da bi vladar ostvario određeni iznos prihoda. Ponovo se uvode i porezi na potrošnju kao što su porezi na potrošnju vina ili piva.⁴

Prvi porezni oblici uvedeni su u situaciji kada je vladar u istom trenutku bio ne samo vlasnikom zemlje već i teritorijalni gospodar. U sustave prihoda, na početku kao neredoviti prihodi uvršteni su porezi na imovinu (tj. zemljište) te su služili u izvanrednim prilikama kao otkupnina za zarobljenog vladara, prilikom dodjele titule viteza vladarevu sinu ili prilikom udaje njegove kćeri.⁵ Takav se porez ubirao sve češće tijekom 14. i 15. stoljeća da bi u 16. stoljeću postao prihod s karakteristikama stalnosti.⁶ Ubirao se kao reparticijski porez pomoću

³ Jelčić, Ba: Javne financije, RRiFPlus, Zagreb, 2001., str.34.

⁴ Ibidem

⁵ Jelčić Barbara : Porezi-opći dio, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011., str. 20

⁶ Ibidem

kojeg je vladar trebao doći do određenog iznosa prihoda koji se kasnije dijelio na porezne subjekte.

Tijekom 15. i 16. stoljeća porezni se sustavi obogaćuju nizom poreza na potrošnju-tzv. akciza, npr. porezom na potrošnju piva i vina.⁷ Sve su veća nastojanja za uvođenjem novih oblika poreza koja nailaze na otpor novom poreznom opterećenju.

U državama ranog kapitalizma uloga poreza raste proporcionalno rastu broja i zadataka države. Javljaju se isključivo novčana davanja koja se prikupljaju redovito i s unaprijed poznatom namjenom zbog rastućih potreba nastalih uslijed ratova, uvođenja školstva i socijalne zaštite te zdravstva.

2.1. Vrste poreza

Porezi su oblik prisilnog davanja koji nameće država, koji nije namjenski usmjeren i koji nema izravnu protučinidbu (to znači da država nije obvezna konkretnom obvezniku ništa dati za plaćeni porez).⁸ Kao takvi porezi su najvažniji i najizdašniji prihodi države kojima se financiraju javne potrebe cjelokupne zajednice. Postoji više vrsta poreza, a važnu ulogu u svim poreznim sustavima imaju porez na dohodak pojedinca i obitelji, porez na dobitak korporacija, porez na plaće i iz plaće, porez na imovinu (pojedine dijelove imovine ili ukupno bogatstvo) te porez na promet i trošarine (akcize). Klasificiraju se prema različitim kriterijima te se tako dijele na : subjektivne poreze (porez na dohodak obitelji ili pojedinca) i objektivne poreze (porez na dio imovine), neposredne poreze (izravno oporezivanje poreznog obveznika, porezni obveznik i porezni destinar su ista osoba) i posredne poreze (porezni obveznici i porezni destinar su različite osobe, regresivni), specifične poreze (plaćaju se po jedinici proizvoda) i ad valorem (u postotku od iznosa porezne osnovice). Prema redistributivnom učinku porezi se dijele na proporcionalne, progresivne i regresivne.⁹ Kod proporcionalnih poreza rast poreznih stopa jednak je rastu porezne osnovice, kod progresivnih poreza porezne stope rastu brže od porezne osnovice dok kod regresivnih poreza rast poreznih stopa sporiji je od rasta porezne osnovice. Spomenimo još paušalne poreze koji se plaćaju unaprijed u utvrđenom iznosu te njihova visina ne ovisi o ponašanju poreznog obveznika i poreze koji ovise o tome u kojoj se fazi reprodukcije razrezuju gdje razlikujemo poreze na faktore proizvodnje i na proizvode te poreze na ponuđače i kupce.

⁷Jelčić Barbara : Porezi-opći dio, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011., str. 20

⁸ M. Hanžeković, Privredni sistem Jugoslavije, NN, Zagreb, 1968., str. 142

⁹ P. Jurković, Javne financije, MASMEDIA, Zagreb, 2002., str. 91

3. TROŠARINE (AKCIZE)

Na potrošnju određenih proizvoda kao što su alkohol, cigarete ili benzin često se uz uobičajeni opći porez na promet ili PDV nameće i jedan dodatni porez koji se naziva trošarinom, akcizom ili posebnim porezom.¹⁰ Porezni sustavi suvremenih zemalja sastoje se od više oblika poreza koji zbog svoje fiskalne izdašnosti imaju važnu ulogu. Od izravnih poreza to se odnosi na porez na dohodak i porez na dobit, a kod neizravnih poreza najizdašniji su opći porez na promet i posebni porezi na promet kao poseban podsustav poreza na promet. Trošarine su, kao što je to slučaj i s općim porezom na promet, indirektni porezi, a razlikuju se prema predmetu oporezivanja. Općim porezom na promet oporezuje se promet gotovo svih dobara i usluga dok su predmet oporezivanja trošarinama samo pojedina dobra ili skupine istovrsnih dobara u prometu.

3.1. Razvoj trošarina

Trošarine odnosno akcize spadaju među starije poreze. Taj se porez rabio još u antičkoj Ateni i Rimu, u državama Bliskog i Dalekog istoka te se njegova primjena proširivala pojavom novca i proširenjem trgovinske razmjene. Povijesni dokumenti od kraja srednjeg vijeka bogati su informacijama koje govore o uvođenju i ubiranju trošarina. Tako iz njih proizlazi da već krajem 12. stoljeća akcize nipošto nisu sporadična pojava, kao i da su one tijekom 16., 17. i 18. stoljeća i po broju i po vrsti i po rasprostranjenosti dovele do toga, da su zauzimale sve značajnije mjesto među poreznim prihodima država koje su ih uvele.¹¹ Razlog tome možemo pronaći u mogućnostima vladara onog vremena da uvodi poreze, uvođenje neposrednih poreza bilo je ograničeno dok za uvođenje posrednih poreza nije bilo potrebno dopuštenje staleške skupine. Razlog uvođenja posebnih poreza zasigurno možemo pronaći i u sve većim potrebama tadašnjih država za sredstvima kojima bi se financiralo vođenje ratova, izgradnja utvrda i povećanje državnog aparata.

Među većim zagovornicima uvođenja i korištenja trošarina bili su William Petty i Christian Teuzel. William Petty u svojoj raspravi „Treaties of Taxes and Contribution“ iz 1662. godine zagovara širu primjenu trošarina kao i u djelu „Entdeckte Goldbeuge in der Akzise“ gdje ističe glavne prednosti neposrednih pojedinačnih poreza na promet.¹² U djelu kao prednosti

¹⁰ M. Kesner-Škreb, *Financijska praksa*, 1999., 23 (6), 765-767

¹¹ Jelčić Barbara : *Porezi-opći dio*, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011., str. 235

¹² J. Šimović, H. Šimović, *Fiskalni sustav i fiskalna politika Europske Unije*, Sveučilište u Zagrebu-Pravni fakultet, Zagreb, 2002., str 198

ističe njihovu dobrovoljnost, nevidljivost, veliku izdašnost i njihov doprinos poticanju štednje.

Protivnici pojedinačnih poreza na promet isticali su negativne socijalne učinke njihove primjene smatrajući da proizvode široke potrošnje treba oporezovati nižim stopama, a luksuzne proizvode višim poreznim stopama kako bi se zaštitili niži slojevi društva.

U Hrvatskoj svoje mišljenje o pojedinačnim porezima na promet iznio je Stjepan Radić u svom djelu „Današnja financijska znanost“, gdje je iznio svoje mišljenje kako su potrošački porezi nužno zlo za moderne države.¹³

3.2. Osnovna obilježja posebnih poreza na promet

Posebne poreze na promet, akcize odnosno trošarine karakteriziraju sljedeća obilježja:¹⁴

-obveza plaćanja posebnih poreza (trošarina, akciza) primjenjuje se na točno određeni krug proizvoda,

-fiskalna izdašnost,

-istodobna primjena posebnog poreza na promet (trošarine) i općeg poreza na promet,

-stabilnost prihoda,

-jeftinoća ubiranja prihoda,

-ugodnost plaćanja,

-prevarljivost.

Posebnim porezom na promet oporezuje se promet jednog ili skupina više istovrsnih proizvoda. S obzirom na broj proizvoda koji mogu biti predmet oporezivanja posebnim porezom na promet razlikujemo ograničeni sustav posebnih poreza na promet (obuhvaća do 15 proizvoda), srednji sustav posebnih poreza na promet (obuhvaća od 15 do 30 proizvoda) te prošireni sustav posebnih poreza na promet (obuhvaća preko 30 proizvoda).

¹³J. Šimović, H. Šimović, Fiskalni sustav i fiskalna politika Europske Unije, Sveučilište u Zagrebu-Pravni fakultet, Zagreb, 2002., str. 199

¹⁴ Ibidem

Fiskalnu izdašnost karakterizira obveza plaćanja posebnih poreza na promet kojim su obuhvaćeni proizvodi koje upotrebljava velik broj potrošača i služe za unaprjeđenje kvalitete njihovog života.

Posebni porezi na promet u velikom broju zemalja primjenjuju se istodobno s općim porezom na promet na način da iznos plaćenog posebnog poreza na promet ulazi u poreznu osnovicu općeg poreza na promet.

Kao karakteristika posebnih poreza na promet navedena je i stabilnost prihoda što proizlazi iz činjenice da se primjenjuju na robu široke potrošnje čije se uporabe potrošači ne žele odreći, kod proizvoda koji se oporezuju posebnim porezima potrošnja je stabilna te je ograničena supstitucijska elastičnost.

Posljednja karakteristika posebnih poreza na promet su jeftinoća ubiranja i ugodnost plaćanja. Posebnim porezima na promet obuhvaćeni su predmeti široke potrošnje koji uključuju velik broj potrošača, ali broj poreznih obveznika je u pravilu malen i veoma lako ih je utvrditi. Na taj su način administrativni troškovi ubiranja ovih poreza niski s obzirom na ukupno ubrane prihode.

3.3. Ciljevi i učinci primjene trošarina

Osnovne karakteristike posebnih poreza na promet su ograničeni domašaj njihove primjene i nepostojanje razlike u poreznom tretmanu proizvoda izrađenih u zemlji i uvezenih proizvoda.¹⁵ Postoje mnogobrojni razlozi koji opravdavaju uvođenje pojedinačnog poreza na promet i njihovo zadržavanje u poreznim sustavima.

Među mnogima to su i :¹⁶

-uspostavljanje što neposrednije veze između iznosa plaćenog poreza i koristi koju porezni obveznik ima od trošenja oporezivanjem ubranih sredstava,

-nastojanje da se potrošači obrate (obeshrabre) od korištenja nekih proizvoda koji su štetni za zdravlje ljudi, odnosno da se i politikom oporezivanja utječe na smanjenje potrošnje tih proizvoda,

-penalizacija konzumenata nekih proizvoda zbog mogućih negativnih posljedica i društvo u cjelini,

¹⁵ Jelčić Barbara : Porezi-opći dio, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011., str. 237

¹⁶ Ibidem

-destimuliranje nekih ponašanja odnosno stjecanja štetnih navika koje se društveno ocjenjuju nepoželjnima,

-oporezivanja prometa nekih proizvoda kako bi se utjecalo na smanjenje zagađenja čovjekova okoliša,

-ostvarenje nekih redistribucijskih učinaka oporezivanja, kako bi se korigirali neki socijalno nepovoljni učinci koji se očituju pri primjeni drugi poreza,

-osiguranje sredstava potrebnih za financiranje javnih rashoda-posebno financiranje rashoda lokalnih jedinica.

Uvođenjem akcize iz zdravstvenih razloga ili kod uspostave korelacije odnosa između iznosa plaćenog poreza i koristi koju nositelj njihova tereta ima od uporabe javnog dobra koji je moguće opravdati i argumentirati ne može se izložiti kritici. S druge strane, u uvjetima otvorenog gospodarstva pojedine države mogu nižim poreznim opterećenjem nekih proizvoda akcizama iskoristiti za privlačenje konzumenata iz država s višim poreznim opterećenjem te time ostvariti financijsku korist. Na taj način akcizama se štiti domaće tržište i konkurentska sposobnost domaće robe jer se njima može efikasno parirati cijenama istih ili istovrsnih proizvoda u susjednim zemljama.

Dobra na koja se obračunavaju trošarine su ona čiju proizvodnju i prodaju može kontrolirati država, te proizvode karakterizira relativno visoka cjenovno neelastična potražnja, dohodovna elastičnost potražnje za tim proizvodima veća je od jedan pa se prema tome radi o luksuznim dobrima i država smatra da je potrošnja tih proizvoda nekorisna za pojedinca odnosno da stvaraju negativne vanjske učinke. Prema tome, trošarine se nameću kako bi se ostvarili ciljevi kao što su uvođenje progresivnosti u porezni sustav (oporezivanje luksuznih proizvoda koje troše uglavnom pojedinci s visokim dohodcima u zemljama u razvoju u slučaju kada je teško primijeniti progresivni porez na dohodak), u slučajevima kada je administrativno teško primjenjivati složenije porezne oblike i kako bi se obeshrabrila potrošnja proizvoda koji se smatraju nemoralnim ili nezdravim (alkoholna pića, cigarete i duhan).

3.4. Razlozi uvođenja posebnih poreza na promet

Kod uvođenja bilo kojeg poreza u porezni sustav pa tako i kod posebnih poreza na promet porezna vlast mora imati opravdane razloge zašto to čini. U slučaju posebnih poreza na promet te razloge možemo podijeliti na fiskalne i nefiskalne razloge.

3.4.1. Fiskalni razlozi uvođenja posebnih poreza na promet

Posebni porezi na promet uz opći porez na promet, porez na dohodak i porez na dobit porezni su oblici kojima suvremene države ostvaruju svoje ciljeve ne stavljajući fiskalne razloge njihovog uvođenja u prvi plan.

Uvođenjem općeg poreza na promet u porezni sustav, najprije u Njemačkoj 1916. godine, a kasnije i u drugim zemljama, dolazi i do značajnog pomaka u strukturi posebnih poreza na promet što je na drugoj strani značajno utjecalo i na njihovu fiskalnu izdašnost.¹⁷ Danas je trošarinska struktura pojednostavljena te se ističu tri porezna oblika posebnog poreza na promet, a to su posebni porezi na naftne derivate, posebni porezi na duhan i duhanske proizvode i posebni porezi na alkohol i alkoholna pića.

U zemljama OECD-a posebni porezi na promet sudjeluju s oko 10-12% u ukupnim poreznim prihodima.

3.4.2. Nefiskalni razlozi uvođenja posebnih poreza na promet

Nefiskalni razlozi ističu se u suvremenim državama kako bi se pridobila naklonost javnosti i biračkog tijela za njihovo uvođenje u porezni sustav. Kao najvažniji nefiskalni razlozi uvođenja posebnih poreza na promet ističu se:¹⁸

- socijalni razlozi,
- zdravstveni razlozi,
- ekološki razlozi,
- ekonomski razlozi,
- razlozi zbog načela korisnosti,
- razlozi zbog poskupljenja uvoznih proizvoda,
- ostali razlozi.

Uvođenje posebnih poreza na promet iz socijalnih razloga opravdava se činjenicom da svatko treba sudjelovati u financiranju javnih potreba sukladno svojim ekonomskim mogućnostima.

¹⁷ J. Šimović, H. Šimović, Fiskalni sustav i fiskalna politika Europske unije, Sveučilište u Zagrebu-Pravni fakultet, Zagreb, 2002., str. 201

¹⁸ J. Šimović, H. Šimović, op.cit.; str. 203

Prema tome podrazumijeva se da građani s manjom ekonomskom snagom neće kupovati proizvode koji se podvrgavaju oporezivanju posebnim porezom na promet za razliku od onih čija je ekonomska snaga veća. Time se nastoji smanjiti regresivni učinak općeg poreza na promet i poreza na dodanu vrijednost koji imaju standardnu ili eventualno sniženu poreznu stopu.

Kao zdravstveni razlozi uvođenja posebnih poreza na promet veže se prekomjerna konzumacija određenih proizvoda koji nepovoljno djeluju na zdravlje ljudi. To se odnosi na potrošnju duhana i duhanskih proizvoda te alkohola i alkoholnih pića. Osim na zdravlje prekomjerna upotreba ovih proizvoda direktno utječe na povećanu aktivnost zdravstvenih ustanova i zdravstvenog osoblja, a samim time i na povećanje državnih izdataka. Uzima se pretpostavka da će se smanjiti potrošnja ovih proizvoda ukoliko im cijena bude viša. Ova mjera upitna je bez uvođenja edukacije koja bi potrošače upozorila na štetne posljedice konzumiranja navedenih proizvoda.

Iz ekoloških razloga posebnom porezu na promet podliježu proizvodi čija upotreba ima negativan utjecaj na prirodni okoliš te ograničene prirodne i neobnovljive izvore energije. To se odnosi na potrošnju nafte i naftnih derivata te prirodnog plina. Uvođenjem trošarina na naftu i naftne derivate želi se potaknuti racionalnija potrošnja njenih ograničenih resursa kao i porast cijene proizvoda čija potrošnja negativno utječe na prirodni okoliš.

Kao ekonomski razlog uvođenja trošarina navodi se smanjenje potrošnje određenog proizvoda na domaćem tržištu čime se povećava izvoz što se pozitivno odražava na položaj nacionalnog gospodarstva u međunarodnoj trgovini. Suprotno tome, uvođenje trošarina na uvozne proizvode dovodi do njihovog poskupljenja i smanjenja potrošnje kao i samog uvoza tih proizvoda čime dolazi do odljeva deviza u inozemstvo.

Kao razlog uvođenja posebnih poreza na promet zbog načela korisnosti dovodimo obično u vezu s oporezivanjem nafte i naftnih derivata. U takvim uvjetima onaj tko više koristi motorno vozilo i na taj način izravno ili neizravno ostvaruje određenu korist obračunava mu se veći iznos trošarine kao naknada za postignutu korist koji je ostvario jednim dijelom i uz pomoć naftnih derivata.¹⁹

¹⁹ J. Šimović, H. Šimović, Fiskalni sustav i fiskalna politika Europske unije, Sveučilište u Zagrebu-Pravni fakultet, Zagreb, 2002., str. 204

4. RAZVOJ TROŠARINA (AKCIZA) U REPUBLICI HRVATSKOJ

U Hrvatskoj su trošarine kao poseban oblik poreza na promet uvedene u sklopu sveobuhvatne porezne reforme koja je započela 1993. godine donošenjem Zakona o porezu na dohodak i Zakona o porezu na dobit.²⁰ U Hrvatskoj je od 1994. godine uvedeno devet trošarina (na kavu, naftne derivate, alkohol i alkoholna pića, duhanske prerađevine, pivo, bezalkoholna pića, osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove, luksuzne proizvode, premije osiguranja od automobilske odgovornosti).²¹ Krajem 1999. godine uvedena je i trošarina na luksuzne proizvode u koje se ubrajaju nakit, satovi, odjeća i obuća od kože reptila, oružje, te krzna.²² Stope trošarina u početku su se razlikovale za domaće i inozemne proizvode, a danas se ubiru po jednakim stopama kod domaćih proizvođača i kod uvoznika. Spoznaja da posebni porezi na promet čine značajan dio poreznih prihoda ukupnih financijskih sredstava države govori činjenica da se njima prikuplja oko 15 % ukupnih poreznih prihoda hrvatskog državnog proračuna.

Trošarinskim obveznikom smatra se osoba koja je:

1. ovlaštenu držatelj trošarinskog skladišta, registrirani primatelj, bilo koja osoba koja otpušta trošarinske proizvode ili osoba za čiji se račun otpuštaju trošarinski proizvodi iz sustava odgode plaćanja trošarine,
2. uvoznik trošarinskih proizvoda, proizvođač trošarinskih proizvoda izvan sustava odgode,
3. primatelj trošarinskih proizvoda već puštenih u potrošnju u drugoj državi članici, a koje drži u komercijalne svrhe na teritoriju Republike Hrvatske radi isporuke ili radi potrošnje,
4. osoba koja isporučuje ili drži trošarinske proizvode radi isporuke,
5. prodavatelj iz druge države članice odnosno njegov porezni zastupnik kod prodaje na daljinu ili primatelj trošarinskih proizvoda u Republici Hrvatskoj ako prodavatelj prije otpreme proizvoda nije nadležnom tijelu prijavio i podnio instrument osiguranja plaćanja trošarine.

²⁰ Ministarstvo financija, 1999. Godišnje izvješće za 1998. godinu. Zagreb: Ministarstvo financija

²¹ Institut za javne financije, <http://www.ijf.hr/trosarine> (19.07.2015.)

²² Ministarstvo financija; op.cit.

Obveza obračunavanja trošarine nastaje puštanjem trošarinskih proizvoda u potrošnju na teritoriju Republike Hrvatske i to:²³

-u trenutku otpuštanja trošarinskih proizvoda iz sustava odgode plaćanja trošarine što podrazumijeva potrošnju trošarinskih proizvoda za vlastite potrebe unutar trošarinskog skladišta,

-kada registrirani primatelj primi trošarinske proizvode u sustavu odgode plaćanja trošarine, otpremu trošarinskih proizvoda iz trošarinskog skladišta osobi koja nije ovlaštena primati trošarinske proizvode u sustavu odgode te u slučaju prekida kretanja,

-u trenutku proizvodnje trošarinskih proizvoda izvan sustava odgode, izuzev kod duhanskih preradevina i energenata,

-držanjem trošarinskih proizvoda izvan sustava odgode plaćanja trošarine za koje trošarina nije obračunata i plaćena,

-kada se utvrdi gubitak ili manjak trošarinskih proizvoda koji se dogodio na teritoriju Republike Hrvatske ili koji je otkriven na teritoriju Republike Hrvatske, a za koji nije moguće utvrditi gdje se dogodio.

Obveza obračunavanja i plaćanja trošarine nastaje i kada se utvrdi da su trošarinski proizvodi:²⁴

1. nezakonito proizvedeni, otpremljeni, primljeni, uvezeni, uneseni, kupljeni, prodani, držani, prevezeni, uporabljeni ili potrošeni, odnosno nezakonito pušteni u potrošnju,
2. otpremljeni ili korišteni od strane oslobođenog korisnika u svrhe za koje nije dobio odobrenje

Gubici ili manjkovi nastali unutar Europske unije za vrijeme kretanja trošarinskih proizvoda utvrđuju se u skladu s pravilima države članice u kojoj se dogodio gubitak ili u državi članici u kojoj je otkriven.

²³ Zakon o trošarinama (Obveza obračuna i plaćanja trošarine u redovnom roku, Članak 22.), http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx?id=pro68 (01.09.2015.)

²⁴ Zakon o trošarinama (Obveza obračuna i plaćanja trošarine kod nepravilnosti, Članak 25.), http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx?id=pro68 (01.09.2015.)

Da bi se utvrdilo da li su trošarinski proizvodi namijenjeni za osobne potrebe ili za komercijalne svrhe uzima u obzir:

1. komercijalni status osobe koja drži trošarinske proizvode i razlog njihova držanja (mjesto gdje se trošarinski proizvodi nalaze ili ako je s obzirom na okolnosti slučaja primjereno vrsta prijevoza),
2. dokumenti koji se odnose na trošarinske proizvode,
3. svojstva i količina trošarinskih proizvoda,
4. druge okolnosti koje se smatra relevantnima.

Uneseni trošarinski proizvodi nisu namijenjeni za komercijalne svrhe ako njihove količine ne prelaze:²⁵

-800 komada cigareta,

-400 komada cigarilosa,

-200 komada cigara,

-1,0 kilogram duhana za pušenje,

-10 litara jakog alkoholnog pića,

-20 litara međuproizvoda,

-90 litara vina, uključujući najviše 60 litara pjenušavog vina,

-110 litara piva.

4.1. Razvoj poreznog sustava u Republici Hrvatskoj

Pod poreznim sustavom podrazumijevaju se svi oblici javnih prihoda nametnuti autoritetom države, uključujući i sve doprinose na plaće i iz plaće.²⁶ Hrvatski porezni sustav usklađen je s europskim načelima kojima je izjednačen položaj svih poreznih obveznika odnosno svih domaćih i inozemnih fizičkih i pravnih osoba. U Hrvatskoj tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća provedena je reforma cjelokupnog poreznog sustava koja je bila posljedica

²⁵ Zakon o trošarinama (Obveza obračuna i plaćanja trošarine u redovnom roku, Članak 22.), http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro68 (01.09.2015.)

²⁶ P.Jurković, Javne financije, MASMEDIA, Zagreb, 2002., str. 304

raspada bivšeg sustava i države, zatim se javlja potreba za poreznim sustavom sukladnog drugim tržišnim gospodarstvima u svijetu te poreznim reformama koje su u razvijenim zemljama svijeta bile u tijeku još od sredine osamdesetih godina. Porezna reforma u Hrvatskoj koja je započela 1994. godine na segmentu izravnih poreza i osposobljavanjem porezne administracije, a okončana uvođenjem poreza na dodanu vrijednost 1998. godine, slijedila je u velikoj mjeri trendove suvremenih poreznih reformi u drugim zemljama.²⁷ Potrebno je naglasiti kako se naša porezna reforma temeljila na našem vlastitom konceptu koji su podržavali mnogi glasoviti ekonomisti (Mill, Schumpeter, Kaldor i drugi) u posljednja dva stoljeća.

Porezni sustav Republike Hrvatske možemo okarakterizirati kao veoma nepovoljan budući da se oslanja samo na nekoliko poreznih oblika kao što su oporezivanje proizvoda i dohotka. Tu su još doprinosi iz plaće i na plaću te porez na dodanu vrijednost kojim se oporezuju gotovo svi proizvodi i usluge, dakle porezi su višestruko vezani uz faktor rada što uzrokuje negativne posljedice.

4.2. Pojava trošarina u poreznom sustavu Republike Hrvatske

Posebni porez na promet su u svoj porezni sustav uvrstile gotovo sve suvremene države kojeg općenito čini deset, dvadeset pa i više poreza. Trošarine ili akcize prilično su izdašan porez čijom se primjenom ostvaruje financijski rezultat jednak onome koji se ostvarujem primjenom svih ostalih poreza koji čine porezni sustav Hrvatske. Plaća se pretežno samo na proizvode s niskom elastičnošću potražnje u određenom iznosu po jedinici proizvoda te se primjenjuje samo na pojedine proizvode. Cilj njihove primjene najčešće je fiskalne prirode, ali može biti i zdravstveni, socijalni, ekološki i slično. U Hrvatskoj trošarine dobivaju sve veće značenje od 1998. godine kada je njima obuhvaćeno osam proizvoda, i to: kava, naftni derivati, duhanski proizvodi, luksuzni proizvodi, osobni automobili, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplovi, bezalkoholna pića, alkohol i pivo. Prihod od trošarina u ukupnim prihodima državnog proračuna Republike Hrvatske po izdašnosti zauzima mjesto odmah iza PDV-a i njihov udio u BDP-u jedan je od većih u Europi. Porezni obveznici su uvoznici, proizvođači, distributeri i kupci proizvoda, ovisno o vrsti robe.²⁸

²⁷ P. Jurković, Javne financije, MASMEDIA, Zagreb, 2002., str. 304

²⁸ P. Jurković, op.cit.; str. 320

4.3. Trošarine i posebni porezi koji su se primjenjivali u bližoj prošlosti

Promjene koje su se proteklih godina događale na području posebnih poreza i trošarina odnosile su se najvećim dijelom na uvođenje novih trošarinskih oblika te povećanje porezne obaveze za proizvode i usluge koji se oporezuju trošarinama. Tako se danas ne primjenjuju posebni porez na luksuzne proizvode koji je uveden 01. studenog 1999. godine, posebni porez na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke i poseban porez na plaće, mirovine i druge primitke.

4.3.1. Poseban porez na plaće, mirovine i druge primitke

Poseban porez na plaće, mirovine i druge primitke predstavljao je prihod državnog proračuna Republike Hrvatske osmišljen u svrhu prikupljanja manjka sredstava za javnu potrošnju koji se javljaju kao posljedica gospodarske krize u Hrvatskoj.

Primjena Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke (NN 94/09) bila je predviđena za razdoblje od 01. kolovoza 2009. do 31. prosinca 2010. godine.

Predmet oporezivanja posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke obuhvaćali su:

- primitke od nesamostalnog rada (plaća i mirovina) prema Zakonu o porezu na dohodak
- primitke od kojih se utvrđuje drugi dohodak prema Zakonu o porezu na dohodak
- mirovine na koje se prema Zakonu o porezu na dohodak ne plaća porez na dohodak
- primitke koji se fizičkim i pravnim osobama isplaćuju po osnovi dividendi i udjela u dobiti

Porezni obveznik plaćanja, obračunavanja i obustavljanja posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke bio je sam isplatitelj plaća, mirovina i drugih primitaka.²⁹

Poseban porez na plaće, mirovine i druge primitke plaćao se i obračunavao po stopi od 2% na ukupni iznos plaće, mirovine i drugog primitka ako je iznos bio veći od 3.000,00 kuna, a manji od 6.000,00 kuna ukupno u tijeku jednog mjeseca te po stopi od 4% na ukupni iznos plaće, mirovine i drugog primitka ako je iznos bio veći od 6.000,00 kuna ukupno u tijeku

²⁹ Hrvatski sabor, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_08_94_2357 (21.07.2015.)

jednog mjeseca.³⁰ Nije se plaćao na isplate plaća po sudskim presudama i isplate mirovina za protekla porezna razdoblja neovisno o iznosu.

Dana 01. srpnja 2010. godine ukinuta je stopa od 2% na primitke od 3.000,00 kn te 01. studenog 2010. godine ukinuta je stopa od 4% na primitke preko 6.000,00 kn na plaće, mirovine i druge primitke.

4.3.2. Poseban porez na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke

Poseban porez na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke predstavljao je prihod državnog proračuna Republike Hrvatske osmišljen u svrhu prikupljanja manjka sredstava za javnu potrošnju koji se javljaju kao posljedica gospodarske krize u Hrvatskoj.

Primjena Zakona o posebnom porezu na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke bila je predviđena za razdoblje od 01. listopada 2009. do 28. veljače 2011. godine.

Obveznik obračunavanja i plaćanja posebnog poreza na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke bio je sam porezni obveznik za primitke:

- od samostalne djelatnosti obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti (obrtne djelatnosti)
- djelatnosti slobodnih zanimanja, djelatnosti poljoprivrede i šumarstva te od djelatnosti od kojih se dohodak utvrđuje na temelju propisanih poslovnih knjiga

- po osnovi najamnine, zakupnine, iznajmljivanja stanova, soba i postelja putnicima i turistima i organiziranja, od otuđenja nekretnina i imovinskih prava

Obveznik obračunavanja, obustavljanja i plaćanja posebnog poreza na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke je isplatitelj primitaka:

- od vremenski ograničenog ustupa autorskih prava, prava industrijskog vlasništva i drugih imovinskih prava

- po osnovi kamata, izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja i udjela u dobiti ostvarenih dodjelom ili opcijskom kupnjom vlastitih dionica

- u visini uplaćenih i porezno priznatih premija životnog osiguranja s obilježjem štednje i dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja

³⁰ Hrvatski sabor, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_08_94_2357 (21.07.2015.)

Poseban porez na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke obračunavao se i plaćao po stopi od 2% na ukupni prosječni mjesečni iznos veći od 3.000,00 kuna, a manji ili jednak iznosu od 6.000,00 kuna te po stopi od 4% na ukupni prosječni mjesečni iznos veći od 6.000,00 kuna.³¹

Dana 01. rujna 2010. godine ukinuta je stopa od 2% te 01. siječnja 2011. godine ukinuta je stopa od 4% na primitke od obrta i samostalnih djelatnosti.

4.3.3. Poseban porez na luksuzne proizvode

Poseban porez na luksuzne proizvode plaćao se i obračunavao na sve luksuzne proizvode koji su se proizvodili i prodavali ili uvozili u Republiku Hrvatsku.

Kao predmet oporezivanja bili su obuhvaćeni:

- nakit i srodni proizvodi
- satovi
- odjeća i obuća od krzna i kože reptila
- pirotehnički proizvodi za vatromete
- oružje te
- ostali (bjelokost (slonovača), kornjačevina, koralji, sedef, obrađeni te proizvodi od tih materijala; upaljači za cigarete (mehanički ili električni), džepni, stolni i ostali od plemenitih kovina)

Obveznici posebnog poreza na luksuzne proizvode bile su sve pravne i fizičke osobe koje su uvezile ili proizvodele luksuzne proizvode u Republici Hrvatskoj.

Zakonom o posebnom porezu na luksuzne proizvode bila je propisana prodajna vrijednost proizvoda kao porezna osnovica (prodajna cijena bez obračunatog PDV-a), dok je kod uvoza carinska osnovica bila 30%.³²

³¹ Zakon o posebnom porezu na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke, <http://www.zakon.hr/z/212/Zakon-o-posebnom-porezu-na-primitke-od-samostalne-djelatnosti-i-ostale-primitke> (21.07.2015.)

³² Zakon o posebnom porezu na luksuzne proizvode (Visina poreza, Članak 6.), <http://propisi.porezna-uprava.hr/view.asp?location=PROPIS&jid=1&file=luksuz3.xml&idAktualni=580> (01.09.2015.)

Porezna oslobođenja odnosila su se na luksuzne proizvode koji se:³³

-izvoze uz dokaz o izvozu, izvoznom carinjenu, napuštanju carinskog područja Republike Hrvatske i naplati u skladu s propisima o vanjskotrgovinskom i deviznom poslovanju

-prodaju tijelima državne vlasti, tijelima državne i lokalne uprave i samouprave, diplomatskim i konzularnim predstavništvima i stranim međunarodnim organizacijama na osnovi uzajamnosti

-privremeno uvoze

Posebni porezi na luksuzne proizvode prema fiskalnim pokazateljima ostvarivali su zanemarivu ulogu u ukupnim prihodima državnog proračuna Republike Hrvatske te su se pokazali kao potpuno neopravdan, neelastičan i neučinkovit porezni oblik. Kao takav ukinut je 01. siječnja 2013. godine kako bi se gospodarski subjekti koji posluju u sektorima obuhvaćenim ovim porezom prilagodili na vrijeme poslovanju sukladno uvjetima Europske Unije.

4.4. Poseban porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove

Predmet oporezivanja su novi kao i rabljeni osobni automobili, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplovi koji se proizvode i prodaju ili uvoze u Republiku Hrvatsku radi registracije ili uporabe na cestama. Predmetom oporezivanja ne smatraju se motorna vozila koja se pokreću isključivo na električni pogon.

Porezni obveznik posebnih poreza na određene osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove je uvoznik ili proizvođač motornih vozila i zrakoplova. Porezni obveznik posebnih poreza na promet upotrebljivanih osobnih automobila, ostalih motornih vozila, plovila i zrakoplova je kupac ili stjecatelj koji može biti fizička ili pravna osoba.

Porezna osnovica za nova motorna vozila je preporučena prodajna cijena koju je proizvođač, predstavnički ured proizvođača u Republici Hrvatskoj i trgovac koji je generalni zastupnik ili uvoznik određene marke motornih vozila u Republici Hrvatskoj dostavio Carinskoj upravi. Porezna osnovica za utvrđivanje posebnog poreza za nova motorna vozila je prodajna cijena odnosno tržišna cijena za rabljena motorna vozila.

³³ B. Jelčić, O. Lončarić-Horvat, J. Šimović, H. Arbutina, N. Mijatović-Hrvatski fiskalni sustav, Narodne novine d.d., Zagreb, 2004., str. 112

Predmet oporezivanja su motorna vozila na koje nije obračunat i plaćen posebni porez u Republici Hrvatskoj koja se registriraju sukladno posebnim propisima:³⁴

1. osobni automobili i ostala motorna vozila konstruirana prvenstveno za prijevoz osoba, uključujući motorna vozila tipa karavan, kombi i trkaće automobile osim sanitetskih vozila, dostavnih „van“ vozila i vozila posebno prilagođenih za prijevoz osoba s invaliditetom,
2. „pick-up“ vozila s dvostrukom kabinom, neovisno o njihovom razvrstavanju u kombiniranoj nomenklaturi,
3. druga motorna vozila prenamijenjena u motorna vozila.

Obveznik plaćanja posebnog poreza na motorna vozila je:

1. fizička i pravna osoba koja radi uporabe na cestama u Republici Hrvatskoj stječe motorno ili koja takvo motorno vozilo na koje nije obračunat i plaćen posebni porez uvozi ili unosi u Republiku Hrvatsku,
2. osoba koja je izvršila prenamjenu drugog motornog vozila u motorno vozilo,
3. osoba koja je nezakonito uporabila motorno vozilo na području Republike Hrvatske.

Poseban porez na motorna vozila plaća se u postotku od porezne osnovice na temelju cijene motornog vozila i postotku od porezne osnovice na temelju cijene motornog vozila ovisno o prosječnoj emisiji ugljičnog dioksida (CO²) izraženoj u gramima po kilometru ovisno o vrsti goriva koje vozilo koristi za promet, obujmu motora u kubičnim centimetrima i razini emisije ispušnih plinova.

³⁴Oporezivnje automobila, motocikla, plovila, zrakoplova i drugih prijevoznih sredstava, VII. dopunjeno i zmiijenjeno izdanje, http://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Automobili_168 (30.08.2015.)

Tablica 1. Poseban porez na motorna vozila ovisno o prosječnoj emisiji ugljičnog dioksida (CO²)

Cijena motornog vozila		Dizelsko gorivo		Benzin, ukapljeni naftni plin, prirodni plin i dizelsko gorivo s razinom emisije ispušnih plinova EURO VI	
Porezna osnovica u kn	%	Emisija CO ² (g/km)	%	Emisija CO ² (g/km)	%
0,00 do 100.000,00	1	86 do 100	1,5	91 do 100	1
100.000,01 do 150.000,00	2	101 do 110	2,5	101 do 110	2
150.000,01 do 200.000,00	4	111 do 120	3,5	111 do 120	3
200.000,01 do 250.000,00	6	121 do 130	7	121 do 130	6
250.000,01 do 300.000,00	7	131 do 140	11,5	131 do 140	10
300.000,01 do 350.000,00	8	141 do 160	16	141 do 160	14
350.000,01 do 400.000,00	9	161 do 180	18	161 do 180	16
400.000,01 do 450.000,00	11	181 do 200	20	181 do 200	18
450.000,01 do 500.000,00	12	201 do 225	23	201 do 225	21
Preko 500.000,00	14	226 do 250	27	226 do 250	23
		251 do 300	29	251 do 300	27
		301 do	31	301 do	29

Izvor: <http://www.porezna-uprava.hr> (30.08.2015.)

Poseban porez po osnovi emisije ugljičnog dioksida (CO²) ne plaća se na:³⁵

-motorna vozila koja za pogon koriste dizelsko gorivo i čija je prosječna emisija ugljičnog dioksida (CO²) do najviše 85 grama po kilometru,

-motorna vozila koja za pogon koriste benzin, ukapljeni naftni plin ili prirodni plin i čija je prosječna emisija ugljičnog dioksida (CO²) do najviše 90 grama po kilometru,

³⁵ Oporezivnje automobila, motocikla, plovila, zrakoplova i drugih prijevoznih sredstava, VII. dopunjeno i zmijenjeno izdanje, http://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Prirucnici_brosure/Automobili_168 (30.08.2015.)

-za „plug-in“ hibridna električna vozila iznos posebnog poreza se umanjuje za postotni iznos koji odgovara doseg u vozila u potpuno električnom načinu rada te,

-za kamper vozila iznos posebnog poreza se umanjuje za 85%.

Poseban porez na motorna vozila plaća se u postotku od porezne osnovice na temelju cijene motornog vozila ovisno o obujmu motora u kubičnim centimetrima i postotku od porezne osnovice po osnovi razine emisije ispušnih plinova. Predmet oporezivanja su :³⁶

1. motocikli (uključujući i mopede), bicikli i slična vozila s pomoćnim motorom, s

ili bez bočne prikolice,

2. „ATV“ vozila, neovisno o njihovom razvrstavanju u kombiniranoj nomenklaturi,

3. druga motorna vozila prenamijenjena u motorna vozila.

Tablica 2. Poseban porez na motorna vozila na temelju cijene motornog vozila ovisno o obujmu motora u kubičnim centimetrima (cm³)

Obujam motora u kubičnim centimetrima (cm ³)	%	Razina emisije ispušnih plinova	%
51 do 125	2,5	Euro III	5
126 do 250	3	Euro II	10
251 do 400	3,5	Euro I	15
401 do 600	4		
601 do 800	4,5		
801 do 1001	5		
1001 do	5,5		

Izvor: www.porezna-uprava.hr (30.08.2015.)

³⁶ Oporezivnje automobila, motocikla, plovila, zrakoplova i drugih prijevoznih sredstava, VII. dopunjeno i zmiijenjeno izdanje, http://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Automobili_168 (30.08.2015.)

Kod nastanka porezne obveze proizvođač i trgovac obvezni su u ime i za račun stjecatelja motornog vozila prije izdavanja računa obračunati posebni porez te obračunati iznos uplatiti najkasnije do 15. dana tekućeg mjeseca za prethodni kalendarski mjesec. Račun koji izdaje proizvođač i trgovac obvezno mora sadržavati naznaku da je posebni porez obračunat u skladu s odredbama Zakona o posebnom porezu na motorna vozila.

Porezni obveznik je dužan carinskom uredu (nadležnom prema svom sjedištu ili prebivalištu) podnijeti poreznu prijavu radi obračuna i plaćanja posebnog poreza u roku od pet dana od dana kupnje vozila od trgovca rabljenim motornim vozilima, 15 dana od dana unosa ili uvoza motornog vozila na područje Republike Hrvatske kao i osoba koja je izvršila prenamjenu drugog motornog vozila u motorno vozilo. Porezni obveznik može i prije stjecanja motornog vozila opunomoćiti trgovca rabljenim motornim vozilima da u njegovo ime i za njegov račun podnese poreznu prijavu carinskom uredu nadležnom prema sjedištu ili prebivalištu trgovca rabljenim motornim vozilima. Carinski ured utvrđuje poreznu obvezu donošenjem rješenja bez odgode ako porezni obveznik nije podnio prigovor na zapisnik. Neprijavljivanje motornog vozila nadležnom carinskom uredu smatra se nezakonitom uporabom motornog vozila na području Republike Hrvatske. Bez dokaza o obračunatom odnosno plaćenom posebnom porezu ne može se kod nadležnog tijela obaviti registracija motornog vozila.

Posebni porez se ne plaća na motorna vozila ako su namijenjena za:³⁷

-službene potrebe diplomatskih i konzularnih predstavništava te posebnih misija akreditiranih u Republici Hrvatskoj, pod uvjetom uzajamnosti, osim konzularnih predstavništava koje vode počasni konzularni dužnosnici,

-osobne potrebe stranog osoblja diplomatskih i konzularnih predstavništava te posebnih misija akreditiranih u Republici Hrvatskoj,

-potrebe međunarodnih organizacija, kada je to utvrđeno međunarodnim ugovorom koji obvezuje Republiku Hrvatsku,

-osobne potrebe stranog osoblja međunarodnih organizacija, kada je to utvrđeno međunarodnim ugovorom koji obvezuje Republiku Hrvatsku,

³⁷ Zakon o posebnom porezu na motorna vozila, Članak 15., <http://www.zakon.hr/z/561/Zakon-o-posebnom-porezu-na-motorna-vozila> (30.08.2015.)

-uporabu u skladu s međunarodnim ugovorom koji je Republika Hrvatska zaključila s drugom državom ili međunarodnom organizacijom, ako taj ugovor za isporuku motornih vozila predviđa oslobođenje od plaćanja poreza na dodanu vrijednost,

-službene potrebe institucija Europske unije u Republici Hrvatskoj,

-osobne potrebe stranog osoblja institucija Europske unije u Republici Hrvatskoj.

Posebni porez na stjecanje rabljenih motornih vozila obračunava se i plaća na rabljena motorna vozila odnosno na motorna vozila na koja je u Republici Hrvatskoj obračunat i plaćen posebni porez na motorna vozila i koja su registrirana u Republici Hrvatskoj.

Porezni obveznici posebnog poreza na rabljena motorna vozila su:

1. pravna i fizička osoba sa sjedištem ili prebivalištem u Republici Hrvatskoj stjecatelj rabljenog motornog vozila na koje je u Republici Hrvatskoj plaćen posebni porez na motorna vozila (ako to stjecanje, odnosno isporuka, ne podliježe oporezivanju PDV-om ili porezom na nasljedstva i darove),
2. kupac rabljenog motornog vozila od preprodavatelja koji primjenjuje poseban postupak oporezivanja marže za rabljena dobra.

Porezna osnovica posebnog poreza na rabljena motorna vozila je tržišna vrijednost rabljenog motornog vozila u trenutku nastanka porezne obveze odnosno vrijednost rabljenog motornog vozila na hrvatskom tržištu na dan utvrđivanja porezne osnovice posebnog poreza. Stopa posebnog poreza na rabljena motorna vozila iznosi 5 %.³⁸

Rok za plaćanje posebnog poreza na rabljena motorna vozila iznosi 15 dana od dana nastanka porezne obveze.

Posebni porez na stjecanje rabljenih motornih vozila ne plaća se na stjecanje rabljenih motornih vozila ako su namijenjena za:³⁹

³⁸ Oporezivnje automobila, motocikla, plovila, zrakoplova i drugih prijevoznih sredstava, VII. dopunjeno i zmiijenjeno izdanje, http://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Automobili_168 (30.08.2015.)

³⁹ Oporezivnje automobila, motocikla, plovila, zrakoplova i drugih prijevoznih sredstava, VII. dopunjeno i zmiijenjeno izdanje, http://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Automobili_168 (30.08.2015.)

-službene potrebe diplomatskih i konzularnih predstavništava, te posebnih misija akreditiranih u Republici Hrvatskoj, pod uvjetom uzajamnosti, osim konzularnih predstavništava koje vode počasni konzularni dužnosnici,

osobne potrebe stranog osoblja diplomatskih i konzularnih predstavništava te posebnih misija akreditiranih u Republici Hrvatskoj,

-potrebe međunarodnih organizacija, kada je to utvrđeno međunarodnim ugovorom koji Republiku Hrvatsku obvezuje,

-osobne potrebe stranog osoblja međunarodnih organizacija, kada je to utvrđeno međunarodnim ugovorom koji Republiku Hrvatsku obvezuje,

-uporabu u skladu s međunarodnim ugovorom koji je Republika Hrvatska zaključila s drugom državom ili međunarodnom organizacijom, ako taj ugovor za isporuku motornih vozila predviđa oslobođenje od plaćanja PDV-a,

-službene potrebe institucija Europske Unije u Republici Hrvatskoj,

-osobne potrebe stranog osoblja institucija Europske Unije u Republici Hrvatskoj.

Porezni obveznici posebnog poreza na cestovna motorna vozila su pravne i fizičke osobe vlasnici registriranog osobnog automobila i motocikla.

Predmet oporezivanja posebnim porezom na cestovna motorna vozila su registrirani automobili do deset godina starosti i registrirani motocikli bez obzira na godinu proizvodnje.

Porez na cestovna motorna vozila plaća se prema snazi motora iskazanoj u kW i godinama starosti vozila.

Tablica 3. Visina posebnog poreza na cestovna motorna vozila-OSOBNI AUTOMOBILI

SNAGA MOTORA		SVOTA POREZA (ovisno o godinama starosti)		
preko kW	do kW	do 2 godine starosti	od 2 do 5 godina starosti	od 5 do 10 godina starosti
0	55	300,00 kn	250,00 kn	200,00 kn
55	70	400,00 kn	350,00 kn	250,00 kn
70	100	600,00 kn	500,00 kn	400,00 kn
100	130	900,00 kn	700,00 kn	600,00 kn
130		1.500,00 kn	1.200,00 kn	1.000,00 kn

Izvor: www.porezna-uprava.hr (30.08.2015.)

Tablica 4. Visina posebnog poreza na cestovna motorna vozila-MOTOCIKLI

SNAGA MOTORA		SVOTA POREZA (ovisno o godinama starosti)		
preko kW	do kW	do 2 godine starosti	od 2 do 5 godina starosti	od 5 do 10 godina starosti
0	20	100,00 kn	80,00 kn	-
20	50	200,00 kn	150,00 kn	50,00 kn
50	80	500,00 kn	400,00 kn	200,00 kn
80		1.200,00 kn	1.000,00 kn	600,00 kn

Izvor: www.porezna-uprava.hr (30.08.2015.)

Porez na cestovna motorna vozila je godišnji porez koji se plaća u roku 15 dana od dana dostave rješenja o utvrđivanju toga poreza. Županija može svojom odlukom propisati da se porez na cestovna motorna vozila plaća pri registraciji vozila.

Porez na cestovna motorna vozila ne plaća se na:⁴⁰

- vozila Republike Hrvatske i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- vozila tijela državne uprave i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- vozila zdravstvenih ustanova i vatrogasnih jedinica,
- vozila diplomatskih i konzularnih predstavništava i stranoga diplomatskog osoblja,
- posebna vozila kojima vlasnici obavljaju registriranu djelatnosti za prijevoz umrlih i taksi službu.

Predmet oporezivanja posebnog poreza na plovila su plovila ovisno o dužini iskazanoj u metrima, s kabinom ili bez kabine te snazi motora iskazanoj u kilovatima (kw).

Porezni obveznik posebnog poreza na plovila je svaka pravna i fizička osoba vlasnik plovila.

Tablica 5. Visina posebnog poreza na plovila-PLOVILO BEZ KABINE

Dužina plovila (u metrima)		Ovisno o snazi motora (kW) plaća se u kunama		
Preko	Do	do 30 kW	preko 30 kW do 100 kW	preko 100 kW
5 m	7 m		200,00	400,00
7 m	10 m	100,00	300,00	500,00
10 m		200,00	450,00	600,00

Izvor: www.porezna-uprava.hr (30.08.2015.)

⁴⁰ Oporezivnje automobila, motocikla, plovila, zrakoplova i drugih prijevoznih sredstava, VII. dopunjeno i zmijenjeno izdanje, http://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Automobili_168 (30.08.2015.)

Tablica 6. Visina posebnog poreza na plovila-PLOVILO S KABINOM NA MOTORNI POGON

Dužina plovila (u metrima)		Ovisno o snazi motora (kW) plaća se u kunama			
Preko	do	do 30 kW	preko 30 kW do 100 kW	preko 100 Kw do 500 kW	preko 500 kW
5 m	7 m	-	200,00	300,00	-
7 m	10 m	200,00	400,00	500,00	2.500,00
10 m	12 m	300,00	500,00	1.000,00	3.500,00
12 m		400,00	1.000,00	3.000,00	5.000,00

Izvor: www.porezna-uprava.hr (30.08.2015.)

Tablica 7. Visina posebnog poreza na plovila-PLOVILO S KABINOM I POGONOM NA JEDRA

Dužina plovila (u metrima)		Ovisno o snazi motora (kW) plaća se u kunama			
Preko	do	do 10 kW	preko 10 kW do 25 kW	preko 25 Kw do 50 kW	preko 50 kW
5 m	7 m	-	300,00	400,00	500,00
7 m	10 m	200,00	600,00	1.000,00	2.000,00
10 m	12 m	300,00	800,00	2.000,00	3.000,00
12 m		400,00	1.500,00	3.000,00	4.000,00

Izvor: www.porezna-uprava.hr (30.08.2015.)

Porez na plovila je godišnji porez i plaća se u roku 15 dana od dana dostave rješenja o utvrđivanju toga poreza što ga nadležno porezno tijelo na čijem području je plovilo registrirano.

Porez na plovila ne plaća se na plovila kojima se obavlja registrirana djelatnost i brodice u vlasništvu domicilnog stanovništva na otocima koje služe za nužnu organizaciju života i održavanje posjeda na otocima.

Nova teretna vozila, autobusi, plovila, zrakoplovi, poljoprivredni i radni strojevi koji ispunjavaju uvjete za prijevozna sredstva kao i stjecanje tih prijevoznih sredstava ne podliježu obračunavanju i plaćanju posebnog poreza na motorna vozila.

4.5. Poseban porez na kavu i bezalkoholna pića

Predmet oporezivanja posebnim porezom na kavu i bezalkoholna pića su kava i bezalkoholna pića koja se stavljaju na tržište Republike Hrvatske.

Proizvodi koji se smatraju kavom su:

- pržena kava,
- ekstrakti, esencije i koncentрати od kave,
- pripravci na osnovi ekstrakata, esencija ili koncentrata ili na osnovi kave,
- nadomjesci kave što sadrže kavu,
- napitci i bezalkoholna pića što sadrže kavu, ekstrakte, esencije i koncentrate od kave.

Bezalkoholnim pićima (osim proizvoda koji su sukladno posebnim propisima smatraju hranom za posebne prehrambene potrebe ili dodacima prehrani) se smatraju:

- vode (uključujući mineralne vode i gazirane vode) s dodanim šećerom ili drugim sladilima ili aromatizirane te ostala bezalkoholna pića osim voćnih sokova, voćnih nektara i bezalkoholnih pića koja sadrže kavu, ekstrakte, esencije i koncentrate od kave,
- ostala pića s udjelom alkohola ne većim od 1,2% vol. osim pića koja su mješavina piva i bezalkoholnih s volumnim udjelom stvarnog alkohola većim od 0,5% vol.,
- sirupi i koncentрати namijenjeni za pripremu bezalkoholnih pića neovisno o njihovom razvrstavanju u Kombiniranu nomenklaturu osim koncentrata iz tarifne oznake KN 2009 i voćnih sirupa
- prašci i granule namijenjeni za pripremu bezalkoholnih pića neovisno o njihovom razvrstavanju u Kombiniranu nomenklaturu.

Obveznik plaćanja posebnog poreza na kavu i bezalkoholna pića je:⁴¹

1. ovlašteni držatelj poreznog skladišta,
2. proizvođač i trgovac izvan sustava odgode,

⁴¹ Zakon o posebnom porezu na bezalkoholna pića i kavu, Članak 5., http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx?id=pro1464 (30.08.2015.)

3. primatelj,

4. osoba za koju se sukladno odredbama ovoga Zakona utvrdi da je nezakonito postupala s predmetom oporezivanja u Republici Hrvatskoj.

Obveza obračunavanja i uplate posebnog poreza na bezalkoholna pića i kavu nastaje stavljanjem predmeta oporezivanja na tržište u Republici Hrvatskoj i to:⁴²

1. u trenutku otpuštanja predmeta oporezivanja iz sustava odgode,
2. u trenutku proizvodnje predmeta oporezivanja izvan sustava odgode,
3. u trenutku uvoza, unosa ili primitka predmeta oporezivanja u Republici Hrvatskoj izvan sustava odgode,
4. kada se utvrdi manjak ili gubitak predmeta oporezivanja u poreznom skladištu ili za vrijeme kretanja predmeta oporezivanja u sustavu odgode, osim gubitka ili manjka za koji porezni obveznik dokaže nadležnom carinskom uredu da se može pripisati višoj sili ili razlozima koji se ne mogu pripisati njegovoj krivnji,
5. na dan prestanka važenja odobrenja koje je izdao nadležni carinski ured za poslovanje u sustavu odgode,
6. kada se utvrdi da se s predmetima oporezivanja nezakonito postupalo.

Porezna osnovica posebnog poreza na kavu obračunava se i plaća na jedan kilogram netomase kave te na jedan kilogram netomase kave sadržane u gotovom proizvodu.

Tablica 8. Iznos posebnog poreza na kavu

Porezna osnovica-jedan kilogram netomase kave		Porezna osnovica-jedan kilogram kave sadržane u gotovim proizvodima	
Proizvod	Iznos poreza (u kn)	Proizvod	Iznos poreza (u kn)
Pržena kava	6,00 kn/kg	Pržena kava sadržana u gotovom proizvodu	6,00 kn/kg
Ekstrakti, esencije i koncentracije od kave	20,00 kn/kg	Ekstrakti, esencije i koncentracije od kave sadržani u gotovom proizvodu	20 kn/kg

Izvor: www.porezna-uprava.hr (30.08.2015.)

Porezna osnovica posebnog poreza na bezalkoholna je jedan hektolitar bezalkoholnog pića.

⁴² Zakon o posebnom porezu na bezalkoholna pića i kavu, Članak 6., http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx?id=pro1464 (30.08.2015.)

Tablica 9. Iznos posebnog poreza na bezalkoholna pića

Porezna osnovica-jedan hektolitar bezalkoholnog pića	Iznos poreza (u kn)
vode, uključujući mineralne vode i gazirane vode, s dodanim šećerom ili drugim sladilima ili aromatizirane te ostala bezalkoholna pića osim voćnih sokova, voćnih nektara i bezalkoholnih pića koja sadrže kavu, ekstrakte, esencije i koncentrate od kave	40,00 kn / hektolitar
ostala pića s udjelom alkohola ne većim od 1,2% osim pića koja su mješavina piva i bezalkoholnih s volumnim udjelom stvarnog alkohola većim od 0,5% vol	40,00 kn / hektolitar
prašci i granule namijenjeni za pripremu bezalkoholnih pića neovisno o njihovom razvrstavanju u Kombiniranu nomenklaturu	240,00 ku / hektolitar

Izvor: www.porezna-uprava.hr (30.08.2015.)

Porezna osnovica posebnog poreza na bezalkoholna pića gdje su predmet oporezivanja prašci i granule namijenjeni za pripremu bezalkoholnih pića je 100 kilograma netomase prašaka i granula namijenjenih za pripremu bezalkoholnih pića, a posebni porez se plaća u iznosu od 400,00 kuna/100 kg neto.⁴³

Posebni porez na bezalkoholna pića i kavu ne plaća se na predmete oporezivanja ako su namijenjeni za:⁴⁴

-službene potrebe diplomatskih i konzularnih predstavništava te posebnih misija akreditiranih u Republici Hrvatskoj, pod uvjetom uzajamnosti, osim konzularnih predstavništava koje vode počasni konzularni dužnosnici,

-osobne potrebe stranog osoblja diplomatskih i konzularnih predstavništava te posebnih misija akreditiranih u Republici Hrvatskoj,

-potrebe međunarodnih organizacija, kada je to utvrđeno međunarodnim ugovorom koji obvezuje Republiku Hrvatsku,

⁴³ Zakon o posebnom porezu na bezalkoholna pića i kavu, Članak. 7., http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro1464 (30.08.2015.)

⁴⁴ Zakon o posebnom porezu na bezalkoholna pića i kavu, Članak. 9., http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro1464 (30.08.2015.)

-osobne potrebe stranog osoblja međunarodnih organizacija, kada je to utvrđeno međunarodnim ugovorom koji obvezuje Republiku Hrvatsku,

-uporabu u skladu s međunarodnim ugovorom koji je Republika Hrvatska zaključila s drugom državom ili međunarodnom organizacijom, ako taj ugovor za isporuku predmeta oporezivanja predviđa oslobođenje od plaćanja poreza na dodanu vrijednost,

-službene potrebe institucija Europske unije u Republici Hrvatskoj,

-osobne potrebe stranog osoblja institucija Europske unije u Republici Hrvatskoj.

4.6. Poseban porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila

Predmet oporezivanja posebnim porezom na premije osiguranja od automobilske odgovornosti plaća se na premije utvrđene ugovorom s društvom za osiguranje o obveznom osiguranju cestovnih motornih vozila, odnosno na premije utvrđene ugovorom s društvom za osiguranja za kasko osiguranje cestovnih vozila.⁴⁵

Porezni obveznici posebnog poreza na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja su društva za osiguranja koje s pravnim i fizičkim osobama izravno ili neizravno putem posrednika ili zastupnika sklapaju ugovore i naplaćuju premije osiguranja od automobilske odgovornosti i kasko osiguranja cestovnih vozila.

Porezna osnovica prema kojoj se utvrđuje porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila je premija osiguranja koju osiguravajuće društvo utvrđuje pravnoj ili fizičkoj osobi pri sklapanju ugovora o obveznom osiguranju cestovnih motornih vozila i ugovora o kasko osiguranju cestovnih vozila.

Stopa poreza iznosi 15% od ugovorene premije osiguranja od automobilske odgovornosti, te 10% od ugovorene premije kasko osiguranja cestovnih vozila.⁴⁶

Porezno oslobođenje kod posebnog poreza na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila odnosi se samo na diplomatska i konzularna predstavništva.

⁴⁵Porezna uprava, <http://www.porezna-uprava.hr> (Zakon o porezu na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila, Članak 3.)

⁴⁶Porezna uprava, <http://www.porezna-uprava.hr> (Zakon o porezu na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila, Članak 6.)

4.7. Trošarine na alkohol i alkoholna pića

Predmet oporezivanja posebnim porezom na alkohol i alkoholna pića obuhvaćeni su alkohol i alkoholna pića kojima se smatraju pivo, vino, ostala pića dobivena vrenjem osim piva i vina, međuproizvoda te etilni alkohol.

Pivom se smatra svaki proizvod s volumnim udjelom stvarnog alkohola većim od 0,5% vol. te svaki proizvod koji je mješavina piva i bezalkoholnih pića s volumnim udjelom stvarnog alkohola većim od 0,5% vol.

Vinom se smatraju:

1. mirna vina
 - a. svi proizvodi s volumnim udjelom stvarnog alkohola većim od 1,2% vol., ali ne većim od 15% vol. pod uvjetom da je sav alkohol sadržan u gotovom proizvodu nastao vrenjem,
 - b. svi proizvodi s volumnim udjelom stvarnog alkohola ne većim od 15% vol., ali ne većim od 18% vol. pod uvjetom da su proizvedeni bez ikakvog obogaćivanja i da je sav alkohol sadržan u gotovom proizvodu nastao vrenjem.
2. pjenušava vina
 - a. svi proizvodi koji su punjeni u boce s posebnim čepom u obliku gljive pričvršćenim na poseban način ili koji imaju zbog otopljenog ugljičnog dioksida povišeni tlak od tri ili više bara,
 - b. svi proizvodi koji imaju volumni udio stvarnog alkohola veći od 1,2% vol., ali ne veći od 15% vol. pod uvjetom da ne sav alkohol sadržan u gotovom proizvodu nastao vrenjem.

Ostalim pićima koja se dobivaju vrenjem osim piva i vina smatraju se:

1. ostala mirna pića
 - a. s volumnim udjelom stvarnog alkohola većim od 1,2% vol., ali ne većim od 10% vol.,
 - b. s volumnim udjelom stvarnog alkohola većim od 10% vol., ali ne većim od 15% vol. pod uvjetom da je sav alkohol sadržan u gotovom proizvodu nastao vrenjem.
2. ostala pjenušava pića
 - a. svi proizvodi koji su punjeni u boce s posebnim čepom u obliku gljive pričvršćenim na poseban način ili koji imaju zbog otopljenog ugljičnog dioksida povišeni tlak od tri ili više bara,

- b. svi proizvodi koji imaju volumni udio stvarnog alkohola veći od 1,2% vol., ali ne veći od 13% vol. pod uvjetom da ne sav alkohol sadržan u gotovom proizvodu nastao vrenjem,
- c. svi proizvodi s volumnim udjelom stvarnog alkohola većim od 13% vol., ali ne većim od 15% vol. pod uvjetom da je sav alkohol sadržan u gotovom proizvodu nastao vrenjem.

Etilnim alkoholom smatraju se svi proizvodi s volumnim udjelom alkohola većim od 1,2% vol., s volumnim udjelom alkohola većim od 22% vol. te svi proizvodi koji sadrže alkohol za piće bez obzira da li je u otopini ili ne.

Trošarinska osnovica na pivo je 1% volumnog udjela stvarnog alkohola sadržanog u jednom hektolitr gotovog proizvoda. Na vino, ostala pića dobivena vrenjem, osim vina i piva te međuproizvoda trošarinska osnovica je jedan hektolitar gotovog proizvoda dok je na etilni alkohol jedan hektolitar čistog alkohola izraženog u volumnim postocima mjerenim pri temperaturi od 20°C.⁴⁷

Tablica 10. Trošarinska osnovica/visina trošarine na alkohol i alkoholna pića

ALKOHOL I ALKOHOLNA PIĆA		
Trošarinski proizvod	Trošarinska osnovica	Visina trošarine (u kunama)
Pivo	1 % volumnog udjela stvarnog alkohola sadržanoga u jednom hektolitr gotovog proizvoda	40,00
Mirna i pjenušava vina	jedan hektolitar gotovog proizvoda	0,00
Ostala pića što su dobivena vrenjem, osim piva i vina	jedan hektolitar gotovog proizvoda	0,00
Međuproizvodi s volumnim udjelom stvarnog alkohola manjim od 15%	jedan hektolitar gotovog proizvoda	500,00
Međuproizvodi s volumnim udjelom stvarnog alkohola od 15% i većim	jedan hektolitar gotovog proizvoda	800,00
Etilni alkohol	jedan hektolitar čistog alkohola izraženoga u volumnim postocima mjerenim pri temperaturi od 20° C	5.300,00

Izvor: www.porezna-uprava.hr (31.08.2015.)

⁴⁷ Zakon o trošarinama (Alkohol i alkoholna pića, Članak 59.), http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro68 (31.08.2015.)

Trošarina na alkohol i alkoholna pića ne plaća se:⁴⁸

-na denaturirani alkohol⁴⁹ pod kojim se smatra etilni alkohol koji je potpuno denaturiran sredstvima za denaturiranje propisanim u Republici Hrvatskoj,

-na denaturirani alkohol koji se uvozi iz treće države u Republiku Hrvatsku pod uvjetom da je potpuno denaturiran sredstvima za denaturiranje propisanim u Republici Hrvatskoj,

-na denaturirani alkohol pod kojim se smatra alkohol koji je potpuno denaturiran propisanim sredstvima u skladu s uvjetima druge države članice,

-kada se koristi u proizvodnji i preradi prehrambenih proizvoda pod uvjetom da je etilni alkohol djelomično denaturiran,

-kada se koristi za proizvodnju lijekova,

-kada se koristi za proizvodnju octa,

-kada se koristi u proizvodnji neposredno ili kao sastojak nekog poluproizvoda za proizvodnju prehrambenih proizvoda, punjenih ili u drugom obliku, pod uvjetom da sadržaj alkohola nije veći od 8,5 litara čistog alkohola na 100 kg proizvoda za čokoladu te 5 litara čistoga alkohola na 100 kg proizvoda za druge proizvode,

-kada se koristi za proizvodnju aroma za pripremu prehrambenih proizvoda i bezalkoholnih pića kojima volumni udjel alkohola nije veći od 1,2% vol.,

-kada se koristi u proizvodnim procesima pod uvjetom da krajnji proizvod ne sadrži alkohol,

-za konzerviranje preparata i pulpiranje voća,

-kada se koriste u medicinske svrhe u bolnicama, domovima zdravlja, ljekarnama

-kada se koristi za znanstveno-istraživačke ili obrazovne potrebe na fakultetima, institutima i drugim znanstvenim ustanovama koje alkohol koriste za obavljanje nastavne i znanstvene djelatnosti.

⁴⁸ Zakon o trošarinama (Alkohol i alkoholna pića), Članak 61., http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro68 (31.08.2015.)

⁴⁹ Denaturirani alkohol- alkohol koji je u procesu proizvodnje onečišćen propisanim sredstvima u propisanim količinama tako da se daljnjom preradom ne mogu lako otkloniti denaturanti, odnosno da se ne može proizvesti prehrambeno upotrebljiv alkohol

Trošarina na alkohol i alkoholna pića ne plaća se na pivo, vino i ostala pića dobivena vrenjem osim piva i vina koje je proizvela fizička osoba pojedinac za vlastitu potrošnju i potrošnju članova njegova kućanstva ili njegovih gostiju pod uvjetom da se ne radi o prodaji.

Alkohol i alkoholna pića označavaju se posebnom markicom Ministarstva financija Republike Hrvatske. Proizvod mora imati naznačenu količinsku oznaku te slovnu oznaku serije i broj serije. Označavaju se proizvodi koji se:

1. proizvode ili unose ili uvoze i puštaju u potrošnju u Republici Hrvatskoj,
2. otpremaju do mjesta na kojem napuštaju teritorij Europske unije ili otpremaju u drugu državu članicu,
3. prodaju na brodovima i zrakoplovima za vrijeme plovidbe ili leta u treće države ili treće teritorije te putnicima u pristaništima otvorenim za međunarodni promet koji putuju u treće države ili treće teritorije uz predočenje ukrajne karte.

Proizvodi s volumnim udjelom alkohola većim od 1,2% vol. koji su sastavni dio nekog proizvoda te oni koji nisu proizvedeni u Republici Hrvatskoj ne moraju biti označeni posebnom markicom Ministarstva financija Republike Hrvatske.

Proizvodi koji se otpremaju do mjesta na kojem alkohol i alkoholna pića napuštaju teritorij Republike Hrvatske ili se otpremaju u drugu državu članicu mogu biti obilježeni oznakom koju zahtijeva država uvoznica ili druga država članica što pošiljatelj mora dokumentirati nadležnom carinskom uredu dokazom o preuzimanju markica ili drugim odgovarajućim dokumentom.

Proizvodi se mogu stavljati u promet samo u bocama ili drugoj prikladnoj ambalaži u skladu s posebnim propisima koji reguliraju njihovo stavljanje u promet, a posebna markica mora biti nalijepljena preko čepa na boci tako da se markica pri otvaranju ošteti. Zahtjev za tiskanje posebnih markica podnosi se nadležnom carinskom uredu.

Neovlaštena izrada markica i markica za alkoholna pića drugih država članica, trećih država ili trećih teritorija, njihovo neovlašteno tiskanje i posjedovanje te stavljanje u promet kao i namjerno oštećivanje markica smatra se protuzakonitima.

Osobe koje su preuzele markice obvezne su do 20. dana u tekućem mjesecu za protekli mjesec dostaviti nadležnom carinskom uredu mjesečno izvješće o preuzetim, utrošenim i vraćenim markicama za označavanje alkohola i alkoholnih pića.

Mali proizvođač vina je osoba koja u komercijalne svrhe ne proizvodi više od 1000 hl vina godišnje i kao takav mora carinskom uredu nadležnom prema svome sjedištu odnosno prebivalištu podnijeti prijavu za upis u registar trošarinskih obveznika i to najkasnije osam dana prije početka proizvodnje.⁵⁰ Mali proizvođači vina obvezni su carinskom uredu nadležnom prema svom sjedištu dostaviti do 31. siječnja tekuće godine za proteklu godinu izvješće o godišnjoj proizvodnji, otpremama i zalihama vina na dan 31. prosinca.

Malim proizvođačem jakog alkoholnog pića smatra se fizička osoba vlasnik ili korisnik poljoprivrednog zemljišta te vlasnik stvari za proizvodnju jakog alkoholnog pića koji proizvodi za vlastite potrebe i to u količini koja ne prelazi 20 litara čistog alkohola godišnje po kućanstvu te mu nije dozvoljena prodaja jakog alkoholnog pića.⁵¹

Mali proizvođač jakog alkoholnog pića mora carinskom uredu nadležnom prema svome prebivalištu podnijeti prijavu za upis u registar trošarinskih obveznika i to najkasnije osam dana prije početka proizvodnje te istodobno dostaviti podatke o volumenu pojedinog uređaja za proizvodnju alkohola odnosno kotla koji ima u vlasništvu (uporabi). Plaća trošarinu ovisno o zapremnini kotla, a trošarina za svaki kotao zapremnine do uključivo 100 litara iznosi 100,00 kuna i za kotao zapremnine veće od 100 litara iznosi 200,00 kuna.⁵²

Mali proizvođač jakog alkoholnog pića obvezan je carinskom uredu nadležnom prema prebivalištu dostaviti godišnje izvješće s podacima o ukupno proizvedenoj količini jakog alkoholnog pića za vlastite potrebe, zapremnini kotla i obračunatoj trošarini do 20. siječnja tekuće godine za proteklu godinu te je trošarinu dužan platiti do 31. siječnja tekuće godine za proteklu godinu.

4.8. Trošarine na energente i električnu energiju

Predmet oporezivanja naftnih derivata i energenata u Republici Hrvatskoj su:

1. motorni benzin (pogonsko gorivo) - olovni i bezolovni,
2. plinsko ulje za pogon i grijanje,
3. kerozin (petrolej) za pogon i grijanje,
4. UNP za pogon i grijanje,
5. teško loživo ulje,
6. prirodni plin za pogon i grijanje,

⁵⁰ Zakon o trošarinama (Alkohol i alkoholna pića), Članak 67., http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro68 (31.08.2015.)

⁵¹ Zakon o trošarinama (Alkohol i alkoholna pića), Članak 67., http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro68 (31.08.2015.)

⁵² Ibidem

7. ugljen, koks,
8. električna energija,
9. biogoriva.

Porezni obveznik plaćanja posebnog poreza na naftne derivate su proizvođač i uvoznik naftnih derivata te nadležno tijelo državne uprave za robne zalihe.

Trošarinska osnovica za energente je 1000 kilograma neto mase, 1000 litara pri osnovnim uvjetima temperature energenta od +15°C, Gigajoul bruto toplinske vrijednosti dok je trošarinska osnovica za električnu energiju i prirodni plin količina električne energije odnosno prirodnog plina mjerena u Megawat satima.⁵³

Tablica 11. Trošarinska osnovica/visina trošarine na energente i električnu energiju

ENERGENTI I ELEKTRIČNA ENERGIJA			
R.br.	Trošarinski proizvod	Trošarinska osnovica	Visina trošarine (u kunama)
1.	Motorni benzini što se koriste kao pogonska goriva		
1.1	Olovni benzin iz tarifnih oznaka KN 2710 11 31, 2710 11 51, 2710 11 59	1000 litara pri osnovnim uvjetima temperature energenta od +15 stupnjeva C	4.500,00 kn / 1000 l
1.2	Bezolovni benzin iz tarifnih oznaka KN 2710 11 31, 2710 11 41, 2710 11 45, 2710 11 49	1000 litara pri osnovnim uvjetima temperature energenta od +15 stupnjeva C	3.860,00 kn / 1000 l
2.	Plinsko ulje iz tarifnih oznaka KN 2710 19 41 do 2710 19 49		
2.1	za pogon	1000 litara pri osnovnim uvjetima temperature energenta od +15 stupnjeva C	3.060,00 kn / 1000 l
NAPOMENA: Na plinsko ulje koje uz predočenje kartice goriva kupuju korisnici plinskih ulja za namjene u poljoprivredi, ribolovu i akvakulturi trošarina je 0,00 kuna.			
2.2	za grijanje	1000 litara pri osnovnim uvjetima temperature energenta od +15 stupnjeva C	423,00 kn / 1000 l
3.	Kerozin – petrolej iz tarifnih oznaka KN 2710 19 21 i 2710 19 25		
3.1	za pogon	1000 litara pri osnovnim uvjetima temperature energenta od +15 stupnjeva C	2.660,00 kn / 1000 l
3.2	za grijanje	1000 litara pri osnovnim uvjetima temperature energenta od +15 stupnjeva C	1.752,00 kn / 1000 l

⁵³ Energenti: Trošarinska osnovica i visina trošarina, <http://www.croenergo.eu/Energenti-Trosarinska-osnovica-i-visina-trosarine-10954.aspx> (31.08.2015.)

4.	UNP – ukapljeni naftni plin iz tarifnih oznaka KN 2711 12 11 do 2711 19 00		
4.1	za pogon	1000 kilograma neto mase	100,00 kn / 1000 kg
4.2	za grijanje	1000 kilograma neto mase	100,00 kn / 1000 kg
5.	Teško loživno ulje iz tarifnih oznaka KN 2710 19 61 do 2710 19 69	1000 kilograma neto mase	160,00 kn / 1000 kg
6.	Prirodni plin		
6.1.	za pogon		0,00 kn/MWh
6.2.	za grijanje (poslovna uporaba)		4,05 kn/MWh
6.3.	za grijanje (neposlovna uporaba)		8,10 kn/MWh
7.	Ugljen, koks (poslovna i neposlovna uporaba)		2,30 kn/GJ
8.	Električna energija		
	Za poslovnu uporabu		3,75 kn/MWh
	Za neposlovnu uporabu		7,50 kn/MWh
9.	Biogoriva – čista	1000 litara pri osnovnim uvjetima temperature energenta od +15 stupnjeva C	0,00 kn

Izvor: www.ijf.hr (23.07.2015.)

Visine stopa oporezivanja najviše se mijenjaju kod oporezivanja benzina i dizelskih goriva.

Trošarinskim obveznikom za električnu energiju smatra se:⁵⁴

1. opskrbljivač električnom energijom kada električnu energiju isporuči krajnjem kupcu u Republici Hrvatskoj,
2. opskrbljivač kada uvozi ili unosi električnu energiju za vlastite potrebe -proizvođač kada proizvedenu električnu energiju koristi za vlastite potrebe.

⁵⁴ Zakon o trošarinama (Električna energija, Članak 94.), <http://www.zakon.hr/z/545/Zakon-o-tro%C5%A1arinama> (31.08.2015.)

Mjerenje odnosno utvrđivanje isporučenih količina električne energije obavljaju operator prijenosnog sustava i operator distribucijskog sustava te proizvođač putem redovito ovjeravanih brojila električne energije.

Opskrbljivač električnom energijom obračunava trošarinu na električnu energiju:⁵⁵

1. prema izdanim računima za izvršene isporuke u obračunskom razdoblju na temelju podataka o stvarno isporučenim količinama električne energije krajnjem kupcu,
2. na temelju podataka operatora prijenosnog sustava ili operatora distribucijskog sustava o procijenjenim isporučenim mjesečnim količinama električne energije krajnjem kupcu prema prosječnoj mjesečnoj potrošnji električne energije tog kupca iz odgovarajućeg obračunskog razdoblja prethodne godine odnosno prema sporazumno utvrđenoj mjesečnoj potrošnji električne energije s novim krajnjim kupcem.

Trošarinski obveznik mora za obračunsko razdoblje sam utvrditi obvezu trošarine na električnu energiju sukladno propisanim trošarinskim osnovicama i iznosima koji su na snazi na dan nastanka obveze obračunavanja trošarine, a obračunska razdoblja su od prvog do posljednjeg dana u mjesecu. Obračunatu trošarinu mora platiti najkasnije do zadnjeg dana u tekućem mjesecu po isteku obračunskog razdoblja.

Trošarina se ne plaća na električnu energiju:⁵⁶

- koja se koristi za kemijsku redukciju i u elektrolitskim i metalurškim procesima,
- koja se koristi za zajedničku proizvodnju toplinske i električne energije u jedinstvenom procesu (kogeneracija),
- koja se dobiva korištenjem iz obnovljivih izvora energije i ako je proizvođač koristi za vlastite potrebe: snage vjetera, valova, plime, geotermalnih izvora, sunčeve energije ili ako je proizvedena od biomase ili proizvoda od biomase,
- koja se koristi u mineraloškim procesima,
- koja se koristi u kućanstvima,
- koja se koristi za proizvodnju električne energije te za održavanje sposobnosti proizvodnje električne energije.

⁵⁵ Zakon o trošarinama (Električna energija, Članak 95.), <http://www.zakon.hr/z/545/Zakon-o-tro%C5%A1arinama> (31.08.2015.)

⁵⁶ Zakon o trošarinama (Upotreba energenata i električne energije za namjene na koje se ne plaća trošarina, Članak 101.), http://www.poreznauprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pog2120 (31.08.2015.)

Trošarinskim obveznikom za prirodni plin smatra se:⁵⁷

1. opskrbljivač plinom kada prirodni plin isporuči krajnjem kupcu u Republici Hrvatskoj,
2. opskrbljivač kada uvozi ili unosi prirodni plin za vlastitu potrošnju,
3. proizvođač plina kada proizvedeni prirodni plin koristi za vlastitu potrošnju.

Mjerenje odnosno utvrđivanje isporučenih količina prirodnog plina obavljaju operator transportnog sustava i operator distribucijskog sustava te proizvođač plina sukladno posebnim propisima. Opskrbljivač plinom obračunava trošarinu na prirodni plin prema izdanim računima za izvršene mjesečne isporuke u obračunskom razdoblju na temelju podataka o stvarno isporučenim količinama prirodnog plina krajnjem kupcu.

Trošarinski obveznik mora za obračunsko razdoblje sam utvrditi obvezu trošarine na prirodni plin sukladno propisanim trošarinskim osnovicama i iznosima koji su na snazi na dan nastanka obveze obračunavanja trošarine, a obračunska razdoblja su od prvog do posljednjeg dana u mjesecu. Obračunatu trošarinu platiti najkasnije do zadnjeg dana u tekućem mjesecu po isteku obračunskog razdoblja.

Trošarinskim obveznikom za kruta goriva smatra se:⁵⁸

1. isporučitelj kada isporuči kruta goriva krajnjem potrošaču u Republici Hrvatskoj odnosno kada kruta goriva koristi za svoju konačnu potrošnju,
2. krajnji potrošač kada uvozi ili unosi kruta goriva za svoju konačnu potrošnju.

Trošarinski obveznik mora za obračunsko razdoblje sam utvrditi obvezu trošarine na kruta goriva sukladno propisanim trošarinskim osnovicama i iznosima koji su na snazi na dan nastanka obveze obračunavanja trošarine, a obračunska razdoblja su od prvog do posljednjeg dana u mjesecu. Obračunatu trošarinu platiti najkasnije do zadnjeg dana u tekućem mjesecu po isteku obračunskog razdoblja.

Trošarina se ne plaća na:⁵⁹

-energente koji se koriste kao pogonsko gorivo u zračnom prometu, osim uporabe za privatne letove,

⁵⁷ Zakon o trošarinama (Prirodni plin, Članak 96. NN 81/13), <http://www.zakon.hr/z/545/Zakon-o-tro%C5%A1arinama> (31.08.2015.)

⁵⁸ Zakon o trošarinama (Ugljen, koks i lignit, Članak 98.), <http://www.zakon.hr/z/545/Zakon-o-tro%C5%A1arinama> (31.08.2015.)

⁵⁹ Zakon o trošarinama (Upotreba energenata i električne energije za namjene na koje se ne plaća trošarina, Članak 101.), http://www.poreznauprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pog2120 (31.08.2015.)

- energente koji se koriste kao pogonsko gorivo za plovidbu, uključujući ribolov i električnu energiju proizvedenu na plovilu, osim uporabe plovnih objekata i plovila za privatne svrhe,
- energente koje proizvođač energenata i električne energije koristi u svojim proizvodnim prostorijama za daljnju preradu, odnosno proizvodnju drugih energenata i električne energije, osim ako se koriste kao pogonsko gorivo za vozila,
- energente koji se koriste za zajedničku proizvodnju toplinske i električne energije u jedinstvenom procesu (kogeneracija),
- energente koji se koriste u mineraloškim procesima,
- dvojno korištenje energenata ako se koriste kao gorivo za grijanje i istodobno za namjenu koja nije pogon ili grijanje (uporaba energenata za kemijsku redukciju, u elektrolitskim i metalurškim procesima),
- energente koji se koriste za druge namjene, a ne kao pogonsko gorivo ili gorivo za grijanje,
- prirodni plin koji se koristi u kućanstvima i prirodni plin koji se koristi za pogon vozila.

4.9. Trošarine na duhanske proizvode

Trošarine na duhanske proizvode u Republici Hrvatskoj primjenjuju se od 1994. godine.

Predmet oporezivanja su cigarete, cigare, cigarilosi i duhan za pušenje (sitno rezani duhan za savijanje cigareta i ostali duhan za pušenje). Proizvodi koji ne sadrže duhan i koji se koriste isključivo u medicinske svrhe i definirani su kao lijek prema posebnim propisima ne smatraju se duhanskim prerađevinama.

Cigaretama se smatraju:

- smotuljci duhana koji su prikladni za pušenje, a koji nisu cigare ni cigarilosi,
- smotuljci duhana koji se jednostavnim neindustrijskim postupkom umeću u tuljce od cigaretnog papira,
- smotuljci duhana koji se jednostavnim neindustrijskim postupkom umataju u cigaretni papir.

Cigarama i cigarilosima smatraju se smotuljci duhana prikladni za pušenje koji su s obzirom na svojstva i uobičajena očekivanja potrošača namijenjeni isključivo za pušenje te ako:⁶⁰

-imaju vanjski omotač od prirodnog duhana,

-su punjeni usitnjenim miješanim duhanom i imaju vanjski omotač normalne boje cigare od rekonstituiranog duhana koji u cijelosti obavlja proizvod, uključujući filtar gdje je to primjereno, ali ne obavlja usnik kod cigara s usnikom, gdje jedinična težina bez filtra ili usnika nije manja od 2,3 grama i nije veća od 10 grama i opseg na najmanje jednoj trećini duljine cigare nije manji od 34 mm.

Duhanom za pušenje smatra se:

1. duhan koji je rezan ili na drugi način usitnjen, svinut ili prešan u blokove i prikladan za pušenje bez daljnje industrijske obrade,
2. otpad duhana⁶¹ koji je prikladan za pušenje i stavljen u prodaju na malo.

Porezni obveznici trošarina na duhanske proizvode su proizvođači i uvoznici duhanskih proizvoda.

Tablica 12. Trošarinska osnovica/visina trošarine na duhan i duhanske proizvode

Trošarinski proizvod	Trošarinska osnovica		Visina trošarine		
	1000 komada proizvoda	1 kg proizvoda	Specifična trošarina		Proporcionalna trošarina
			Do 31.12.2010.	Od 16.04.2015.	
Cigarete	Da	-	180 kn	230 kn	38% od maloprodajne cijene
Sitno rezani duhan	-	Da	136,00 kn	550,00 kn	-
Ostali duhani za pušenje	Da	-	92,00 kn	500,00 kn	-

Izvor: <http://www.porezna-uprava.hr> (23.07.2015.)

⁶⁰ Zakon o trošarinama (Duhanske prerađevine-Predmet oporezivanja, Članak 72.), http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx?id=pro68 (01.09.2015.)

⁶¹ Otpadom duhana smatraju se ostaci listova duhana i nusproizvodi nastali preradom duhana ili proizvodnjom, obradom ili preradom duhanskih prerađevina

Trošarinska osnovica na cigare i cigarilose je 1.000 komada, a trošarina se obračunava kao specifična trošarina propisana za 1.000 komada i iznosi 600,00 kuna.⁶² Trošarinska osnovica na cigarete plaća se kao specifična trošarina propisana u određenom iznosu za količinu od 1.000 komada cigareta i kao proporcionalna trošarina propisana u određenom postotku od maloprodajne cijene cigareta. Ukupna trošarina (specifična i proporcionalna trošarina bez poreza na dodanu vrijednost) na cigarete iznosi najmanje 57% ponderirane prosječne maloprodajne cijene cigareta puštenih u potrošnju i ne smije biti niža od 64 eura u kunskoj protuvrijednosti za 1000 komada cigareta bez obzira na prosječnu ponderiranu maloprodajnu cijenu cigareta.⁶³

Ni jedan proizvod u Europi nije oporezovan toliko visokom stopom kao što su to cigarete. S obzirom na proizvode koji se oporezuju trošarine koje se primjenjuju u Republici Hrvatskoj usklađene su sa sustavom Europske unije.

Duhanske prerađevine koje su proizvedene u Republici Hrvatskoj i kada se puštaju u potrošnju na teritoriju Republike Hrvatske moraju biti označene duhanskim markicama Ministarstva financija koje moraju imati naznačenu slovnu oznaku predmeta oporezivanja i broj markice. Markice moraju imati otisnut broj markice, druge podatke sukladno Zakonu i sljedeće slovne oznake predmeta oporezivanja:⁶⁴

1. „C“ – za cigarete,
2. „CR“ – za cigare,
3. „CL“ – za cigarilose,
4. „SR“ – za sitno rezani duhan,
5. „DP“ – za ostali duhan za pušenje.

Duhanske prerađevine koje se proizvode u Republici Hrvatskoj namijenjene za probnu proizvodnju i analizu kvalitete moraju biti označene markicama koje imaju otisnut broj markice i slovo „P“ dok one koje napuštaju teritorij Europske Unije moraju biti označene markicama koje imaju otisnut broj markice, riječi „za izvoz“ na hrvatskom jeziku ili jednom od stranih jezika i slovo „E“ ispred slovne oznake predmeta oporezivanja.

⁶² Zakon o trošarinama (Trošarinska osnovica i visina trošarine na cigare, cigarilose, sitno rezani duhan za savijanje cigareta i ostali duhan za pušenje Članak 76.), http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pog2096 (31.08.2015.)

⁶³ Zakon o trošarinama (Trošarinska osnovica i visina trošarine na cigarete, Članak 75.), http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pog2095 (01.09.2015.)

⁶⁴ Zakon o trošarinama (Označavanje duhanskih prerađevina markicama, Članak 65.), http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pog23244 (01.09.2015.)

U trenutku puštanja u potrošnju u Republici Hrvatskoj duhanskom markicom mora biti označena:⁶⁵

1. svaka cigara posebno pri pojedinačnoj prodaji,
2. skupno pakiranje koje sadrži više od jedne cigare kada se pakiranje kao takvo prodaje krajnjem potrošaču u tuzemnom prometu.

Trošarinski obveznici duhanskih prerađevina dužni su osigurati kvalitetno lijepljenje markica tako da se prekinu prilikom otvaranja paketića i koristiti se smiju samo neoštećene markice. Oštećene i neiskorištene markice ovlašteni držatelji trošarinskog skladišta odnosno proizvođači dužni su predati rukovatelju pomoćnog trezora najkasnije do isteka roka od 60 dana od dana preuzimanja markica.

Trošarina na duhanske prerađevine ne plaća se na:

1. prerađevine koje su isključivo namijenjene za znanstvena istraživanja i analizu kvalitete proizvoda uz odobrenje Carinske uprave,
2. na cigarete koje se za vlastitu uporabu proizvode ručno ili nekim jednostavnim uređajem i to od duhanskih prerađevina na koje je plaćena trošarina, a nisu namijenjene prodaji i ne puštaju se u promet.

⁶⁵ Zakon o trošarinama (Posebnosti označavanja cigara duhanskim markicama, Članak 65.a), http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pog23244 (02.09.2015.)

5. TROŠARINE USKLADENE S ODREDBAMA EUROPSKE UNIJE

Europska unija pokušava uskladiti porezne sustave svih zemalja članica te su tako propisi kojima se uređuju trošarine usvojeni tijekom 1992. godine, no još uvijek postoje razlike koje je potrebno svesti na što manju mjeru. Sustav trošarina Republike Hrvatske nije u potpunosti usklađen s pravnom stečevinom Europske unije te kako bi se to postiglo potrebno je urediti hrvatsko zakonodavstvo tako da se glavne trošarine urede jednim propisom. Europska unija baš kao i Hrvatska suočena je s problemom utaje i gubitka prihoda od poreza što je u uskoj vezi s problemom krijumčarenja duhanskih proizvoda i alkohola. U zemljama Europske unije oporezuje se velik broj različitih proizvoda dok je na razini Unije uređeno oporezivanje alkoholnih proizvoda i piva, duhanskih proizvoda i mineralnih ulja te od 2004. godine i oporezivanje energenata i električne energije (prirodnog plina, koksa i električne energije).⁶⁶ Proizvodi proizvedeni u zemlji članici, uvezeni iz druge zemlje članice ili iz zemalja izvan Europske unije oporezuju se u zemlji potrošnje sukladno stopama koje se primjenjuju u toj zemlji. Svaka zemlja samostalno uređuje vlastiti sustav oporezivanja, može prihvatiti već postojeće ili uvesti nove trošarine na druge proizvode sve dok je promet tih proizvoda ne zahtjeva posebne carinske formalnosti prilikom prelaska granice. Trošarinama oporezovanim dobrima potrebno je osigurati slobodno kretanje i neoporezivanje trošarinama u prekograničnom prometu između zemalja članica. Kada se radi o pravnim osobama odnosno o poduzetnicima proizvodi se oporezuju trošarinama u zemlji kupca, a kada je riječ o fizičkim osobama koje kupuju proizvode za osobnu upotrebu i samostalno ih prenose tada se primjenjuje načelo zemlje porijekla.

Procijenjeni gubitak poreznih prihoda zbog utaje poreza na alkohol i duhan u 1996. godini procjenjuje se na 4,8, milijardi eura.⁶⁷ Velike razlike u prioritetima rezultiraju razlikama u poreznim stopama i poreznim strukturama svake pojedine zemlje članice što potiče krijumčarenje, porezne prijevare i prekograničnu kupovinu jeftinijih proizvoda.

Kod oporezivanja alkohola i alkoholnih pića Hrvatska ne uključuje domaću proizvodnju za vlastite potrebe svih kategorija alkohola osim piva, dok Europska unija svojim zakonima ne izuzima poluproizvode i alkoholna pića. U trošarinskom sustavu piva Europske unije postoji mogućnost snižene stope kod malih proizvođača piva koji proizvode 200.000,00 hl godišnje, dok se u Hrvatskoj izuzimaju iz oporezivanja mali pivari, vlasnici poljoprivrednog zemljišta koji proizvode pivo od vlastitog uzgojenog ječma manje od 1.500,00 litara godišnje.

⁶⁶D. Kuliš, *Plaćamo li europske trošarine*, INSTITUT ZA JAVNE FINACIJE, Zagreb, 2005., str.6

⁶⁷ D. Kuliš, *op.cit.*; str. 9

Trošarinski sustav oporezivanja naftnih derivata zahtijevati će najveće prilagodbe kako bi se postigla usklađenost s kriterijima Europske unije. Mineralna ulja namijenjena grijanju oslobođena su oporezivanju, a u Hrvatskoj se porezne stope ne razlikuju bez obzira na namjenu korištenja zajedno s ukapljenim plinom koji se oporezuje po nižim stopama od onih koje su minimalno predviđene te se ista primjenjuje na domaće kao i na uvezene proizvode. Kod oporezivanja trošarinama duhanskih proizvoda u Hrvatskoj su porezne stope podijeljene u više kategorija, a u Europskoj uniji sve cigarete se oporezuju istom stopom. U Republici Hrvatskoj plaća se porez na duhan za žvakanje i šmrkanje, dok se u Europskoj uniji oporezuje samo fino rezani duhan za ručnu izradu cigareta i duhan za pušenje.

5.1. Trošarine na alkohol i alkoholna pića

Oporezivanje alkoholna i alkoholnih pića zajednički uređeno za zemlje EU primjenjuje se od 01. siječnja 1993. godine.⁶⁸ Temelj primjenjivanja trošarine na alkohol i alkoholna pića je alkohol sadržan u alkoholnim pićima, dok se etilni alkohol koji se koristi u prerađivačkoj i kemijskoj proizvodnji ili za medicinske potrebe ne oporezuje.

Stopa poreza na alkohol i alkoholna pića utvrđena je za:

1. pivo (0,748 € po hektolitr u ovisno o koncentraciji sladovine ili 1,87 € po hektolitr u ovisno o sadržaju alkohola),
2. vino i pjenušice (0 €),
3. međuproizvode kao što su desertna vina, likerska vina (45€ po hektolitr u),
4. čisti alkohol (550€ po hektolitr u čistog alkohola).

Visina poreznog opterećenja koja direktno utječe na cijenu ne utječe na potrošnju nekog proizvoda stoga treba težiti prema ostvarivanju zdravstvene i poljoprivredne politike pri određivanju stopa u svim zemljama članicama prema ciljevima Ugovora o EU. Što se tiče poljoprivredne politike zemlje koje su poznati proizvođači vina primjenjuju nultu stopu, dok ostale smatraju da je potrebno odrediti minimalnu stopu koja bi se primjenjivala prilikom oporezivanja vina. Osnovna problematika koja se javlja među zemljama članicama je kako pojedina zemlja definira neki proizvod, tako na primjer Njemačka i Austrija vina i pjenušava pića smatraju luksuznim proizvodima i shodno tome primjenjuju višu poreznu stopu prilikom oporezivanja od ostalih zemalja. Oporezivanje piva, također, razlikuje se od zemlje do zemlje pa tako u zemljama gdje je razvijena pivarska industrija (Irskoj, Njemačkoj, Belgiji) visina poreznih stopa je znatno niža.

⁶⁸ D. Kuliš, Plaćamo li europske trošarine, INSTITUT ZA JAVNE FINACIJE, Zagreb, 2002., str. 31

5.2. Trošarine na energente i električnu energiju

Oporezivi proizvodi trošarinom na energente i električnu energiju obuhvaćaju naftu i naftne derivate, plinsko ulje, kerozin, ukapljeni naftni plin (LPG) i prirodni plin. Visina stope oporezivanja određuje se sukladno namjeni proizvoda, odnosno o tome radi li se o industrijskoj ili komercijalnoj, poslovnoj, javnoj ili privatnoj uporabi te se ekološki prihvatljivi proizvodi i proizvodi iz ekološki prihvatljivih izvora oporezuju nižom stopom. Od 01. siječnja 2004. godine proširuje se obuhvat oporezivih proizvoda na sve energente uključujući ugljen, koks, prirodni plin i električnu energiju.⁶⁹ Minimalne stope oporezivanja određuju se prema tome služe li energenti kao pogonsko gorivo ili kao sredstvo za grijanje.

5.3. Trošarine na duhanske proizvode

Trošarinama na duhanske proizvode u Europskoj uniji obuhvaćene su cigarete, cigare, cigarilosi i duhan za pušenje. Oporezivanje duhanskih proizvoda uređeno je na razini EU primjenjuje se od 01. siječnja 1993. godine.⁷⁰ Trošarina na cigarete obračunava se na dva načina te njihovom kombinacijom:

1. posebnom metodom (po jedinici proizvoda, 60 € na 1 000 komada cigareta najpopularnije kategorije u prodaji),
2. proporcionalnom metodom (utvrđuje se stopa između najmanje moguće od 5% ili veće od 55% iznosa ukupnog poreza maksimalne maloprodajne cijene).

Pravilom 57% (the 57% rule) uzimaju se u obzir oba načina obračuna trošarine na cigarete, te ono predstavlja 57% od maloprodajne cijene najpopularnije kategorije cigareta (MPPC- the most popular price category).

Proizvodi koji se oporezuju trošarinama na cigarete su:⁷¹

1. cigare i cigarilosi (5% ukupne maloprodajne cijene koja obuhvaća sve ostale poreze ili 9 € na 1.000,00 komada odnosno po kilogramu),
2. fini rezani duhan (za ručnu izradu cigareta 36% maloprodajne cijene koja obuhvaća sve ostale poreze ili 32 € po kilogramu),
3. ostali duhan za pušenje (20% maloprodajne cijene koja obuhvaća sve ostale poreze ili 20 € po kilogramu).

⁶⁹ D.Kuliš, Plaćamo li europske trošarine, INSTITUT ZA JAVNE FINACIJE, Zagreb, 2002., str. 44

⁷⁰ D. Kuliš, op.cit., str. 15

⁷¹ D. Kuliš, op.cit.; str. 17

6. STRUKTURA JAVNIH PRHODA

Država javne prihode prikuplja primjenjivanjem brojnih i raznolikih instrumenata te ih ostvaruje na temelju svog financijskog i fiskalnog suvereniteta na način da prisvaja dio kupovne snage fizičkih i pravnih osoba. Javni prihodi temelje se na zakonu i uplaćuju se u proračune. Javni prihodi su financijska sredstva koja država ubire u novcu i periodično, u pravilu iz dohotka i dobiti, a samo iznimno iz imovine i služe za podmirenje državnih i javnih potreba. Javne prihode čine porezi, doprinosi, pristojbe (takse), carine, darovi i parafiskalna davanja.

Porezi predstavljaju oblik prisilnog davanja koji nameće država bez izravne protučinidbe. To su davanja bez protunaknada koja se ubiru temeljem prisile, služe za financiranje javnih potreba i preraspodjelu nacionalnog dohotka.

Carine su posljedica međunarodne razmjene i teorije komparativnih prednosti, predstavljaju oblik posrednih poreza koji se primjenjuje prilikom prelaska robe preko državne granice. Mogu biti uvozne, izvozne i tranzitne s obzirom na smjer kretanja robe, s obzirom na cilj uvođenja mogu biti financijske (fiskalne) ili ekonomske (zaštitne) te prema načinu odmjeravanja carinske obveze dijele se na vrijednosne (ad valorem), specifične (kvantitativne), mješovite i klizeće.

Takse (pristojbe) predstavljaju protunaknadu koju u novcu plaća obveznik pristojbe za intelektualnu uslugu koju mu pruža državno tijelo, odnosno to je naknada za rad tog tijela. Propisuju ih centralna državna tijela ili uže teritorijalne jedinice i mogu biti administrativne (upravne), sudske, činovničke (službeničke) te izravne (u novcu) i neizravne (biljezi).

Parafiskalna davanja su relativno nov pojam u financijskoj znanosti. To su novi oblici koji su nastali kao posljedica sve većih zahtjeva za financiranjem zajedničkih društvenih potreba. Njihova namjena unaprijed je utvrđena te se ubiru primjenom sile vlasti što im je zajedničko sa porezima. Ostvareni prihodi idu u korist drugih javnih subjekata u svrhu obavljanja djelatnosti odjavnog interesa.

U parafiskalna davanja spadaju doprinosi koji mogu biti obvezni i dobrovoljni. Obvezni doprinosi služe za financiranje mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, obrazovanje, dječju i socijalnu zaštitu, kulturu i sport. Plaća ih porezni obveznik na način da sudjeluje u troškovima što ih država ili neko njeno javno tijelo ima obavljajući određene usluge kako bi se zadovoljili osobni interesi pojedinca i javni interesi.

Javne prihode dijelimo još i :

-s obzirom na vrijeme pritjecanja prihoda na redovite (ubiru se u redovitim vremenskim razmacima iz izvora koji se redovito obnavljaju za podmirenje redovnih rashoda) i izvanredne (uvode se povremeno i privremeno u slučaju nužde, najčešće jednokratno za pokrivanje izvanrednih rashoda)

-prema načinu stjecanja prava na prihode na izvorne (oni koje država ostvaruje na temelju gospodarske aktivnosti svojih javnih poduzeća) i derivatne prihode (ubiru se od građana i poslovnih subjekata kao prinudni prihodi na osnovi financijskog suvereniteta države)

-prema karakteru vlasti mogu biti privatnopravni (prihodi iz gospodarske djelatnosti zasnovane na pravu vlasništva) i javnopravni prihodi (proizlaze iz mogućnosti države da se stavi iznad nekog pojedinca ili pravnog subjekta)

-prema subjektu od koga se ubiru razlikujemo prihode od fizičkih (iz dohotka i imovine stanovništva) i prihode od pravnih osoba (razne vrste poreza na promet, dobit i imovinu od gospodarskih djelatnosti)

- prema financijskom suverenitetu i financijskoj autonomiji mogu biti prihodi šire političke zajednice kao što je država i prihodi užih političkih jedinica (općine, gradovi, županije)

6.1. Prihodi i rashodi državnog proračuna

Definiciju državnog proračuna daje nam Zakon o proračunu (NN 96/03) prema kojem je državni proračun akt kojim se procjenjuju prihodi i primici te utvrđeni rashodi i izdaci države za jednu godinu, u skladu sa zakonom, a donosi ga Hrvatski sabor. Proračun se obično donosi prije početka fiskalne godine na koju se odnosi, najčešće u prosincu. Razlikujemo tri glavne funkcije proračuna:⁷²

- prikazuje najvažnije ciljeve države u fiskalnoj godini za koji se donosi,
- služi kao instrument kojim država utječe na ekonomsko stanje zemlje,
- služi kao sustav kontrole prikupljanja i trošenja proračunskih sredstava.

Glavni prihodi državnog proračuna potječu od poreznih obveznika (oporezivanjem), dobivenih potpora i primitaka od zaduživanja u zemlji ili u inozemstvu.

Prihode u 2013. godini najvećim dijelom su odredile zakonske izmjene i dopune u poreznim propisima provedene radi članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji od 1. srpnja 2013.

⁷² Proračun, <http://www.mfin.hr/hr/proracun> (03.09.2015.)

godine. Najveći dio izmjena odnosio se na usklađivanje poreza na dodanu vrijednost i posebnih poreza odnosno trošarina. Od 01. siječnja 2013. godine uvodi se fiskalizacija kako bi se porezni prihodi bolje naplatili i kako bi se smanjila porezna nedisciplina i na taj način povećali prihodi državnog proračuna.

Tablica 13. Prihodi državnog proračuna u 2012. i 2013. godini

(u kunama)	Ostvarenje 2012.	Plan 2013.	Ostvarenje 2013.	Indeks 2012./2013.	Indeks 2012./plan 2013.
	1	2	3	4=3/1	5=3/2
UKUPNI PRIHODI	109.837.283.952	110.519.006.847	108.844.543.102	99,1	98,5
6 PRIHODI POSLOVANJA	109.558.927.867	110.250.754.134	108.585.049.414	99,1	98,5
Prihodi od poreza	64.332.057.705	63.774.248.312	62.713.258.494	97,5	98,3
od čega					
Porez na dohodak	1.269.525.102	1.348.959.070	1.372.697.531	108,1	101,8
Porez na dobit	7.697.342.287	6.393.856.801	6.365.443.106	82,7	99,6
Porez na imovinu	397.736.183	445.102.885	462.314.591	116,2	103,9
Porez na dodanu vrijednost	40.652.023.144	41.357.894.755	40.253.060.695	99,0	97,3
Posebni porezi i trošarine	11.206.488.527	11.663.689.646	11.682.936.030	104,3	100,2
Porezi na međunarodnu trgovinu i transakcije	1.754.363.501	1.169.523.423	1.159.371.095	66,1	99,1
Doprinosi	37.845.870.621	37.458.424.140	37.149.262.849	98,2	99,2
Pomoći	1.046.209.609	2.237.451.861	1.826.619.402	174,6	81,6
Prihodi od imovine	2.061.569.265	1.950.519.074	1.906.626.190	92,5	97,7
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	3.668.067.688	4.202.402.011	4.302.364.691	117,3	102,4
Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	79.197.550	74.898.620	85.392.280	107,8	114,0
Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	525.955.430	552.810.116	601.525.508	114,4	108,8
7 PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	278.356.084	268.252.713	259.493.688	93,2	96,7
Prihodi od prodaje neproizvedene imovine	17.909.822	17.708.265	16.918.179	94,5	95,5
Prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine	256.251.342	249.744.448	242.040.052	94,5	96,9
Prihodi od prodaje proizvedene kratkotrajne imovine	4.194.921	800.000	535.457	12,8	66,9

Izvor: www.sabor.hr (19.07.2015.)

Najvažniji izvor prihoda za državu su prihodi od poreza koji se mogu plaćati izravno ili neizravno. Izravni porezi kao što su porezi na dohodak i porezi na dobit snosi izravno porezni obveznik koji dio svog dohotka ili dobiti uplaćuje u državni proračun. Kod neizravnih poreza kao što su to PDV, carine i carinske pristojbe porezni obveznik plaća državi kupnjom robe široke potrošnje te ostalih roba i usluga.

Ukupni prihodi državnog proračuna u 2013. ostvareni su u iznosu od 108,8 milijardi kuna, što je 1,5% manje u odnosu na plan odnosno 0,9% manje u usporedbi s 2012. godinom.⁷³

Prema novom Zakonu o porezima (NN 96/03) proračunski rashodi propisani su zakonom i propisima donesenima na temelju zakona za poslove, funkcije i programe koji se planiraju u proračunu i financijskim planovima proračunskih korisnika. Rashodi državnog proračuna sastoji se od rashoda za zaposlene, materijalnih rashoda, financijskih rashoda, subvencija, pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna, naknada građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade te od rashoda za nabavu nefinancijske imovine.

Tablica 14. Kretanja rashoda u 2012. i 2013. godini

(u kunama)	Ostvarenje 2012.	Plan 2013.	Ostvarenje 2013.	Indeks 2013./2012.	Indeks 2013./plan 2013.
	1	2	3	4=3/1	5=3/2
RASHODI	119.837.973.259	126.805.076.125	125.069.893.932	104,4	98,6
3 RASHODI POSLOVANJA	118.729.991.647	125.029.364.079	123.505.882.577	104,0	98,8
Rashodi za zaposlene	22.394.794.359	21.736.530.189	21.667.926.574	96,8	99,7
Materijalni rashodi	8.241.000.320	8.395.413.247	8.010.955.889	97,2	95,4
Financijski rashodi	8.821.579.019	9.994.331.898	9.883.139.633	112,0	98,9
Subvencije	5.762.320.864	5.616.023.188	5.537.844.447	96,1	98,6
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	4.755.278.557	6.656.447.986	6.492.454.868	136,5	97,5

⁷³ Obrazloženje ostvarenja prihoda i primitaka, rashoda i izdataka državnog proračuna Republike Hrvatske u 2013. godini, www.sabor.hr (25.07.2015.)

Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	64.373.649.238	67.628.757.851	67.244.173.177	104,5	99,4
Ostali rashodi	4.381.369.289	5.001.859.720	4.669.387.989	106,6	93,4
4 Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	1.107.981.612	1.775.712.046	1.564.011.355	141,2	88,1

Izvor: www.sabor.hr (25.07.2015.)

Ukupni rashodi Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2013. godinu planirani su u iznosu od 126,8 milijardi kuna dok je izvršenje ukupnih rashoda u 2013. godini iznosilo 125,1 milijardi kuna, odnosno 98,6% plana.

Izvršenje rashoda za 2013. godinu veće je za 4,4% u odnosu na izvršenje 2012. godine, što je prvenstveno rezultat:⁷⁴

1. uplate doprinosa Republike Hrvatske proračunu Europske unije u iznosu od 1,8 milijardi kuna,
2. podmirenih obveza ustanova u zdravstvu u sanaciji i HZZO-a u iznosu od 3,3 milijarde kuna.

Ostali rashodi poslovanja obuhvaćaju tekuće i kapitalne donacije, kapitalne pomoći i kazne, penale i naknade štete koji su u 2013. godini iznosili 4,7 milijardi kuna što predstavlja 93,4% planiranih sredstava. Najveću stavku na ovoj kategoriji rashoda čine kapitalne pomoći u iznosu od 2,4 milijarde kuna te program potpore vjerskim zajednicama za koji je izdvojeno 392,1 milijuna kuna.⁷⁵ Od navedenog iznosa 70 milijuna kuna odnosi se na dugovanja iz prethodnih razdoblja. Izdvojen je i iznos za potpore političkim strankama od 44,6 milijuna kuna, Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta iznos od 503,2 milijuna kuna za financiranje smještaja i prehrane studenata, poboljšanje studentskog standarda i razvoj sporta.⁷⁶ Za stambeno zbrinjavanje prognanika, povratnika i izbjeglica te obnovu i razvoj grada Vukovara izdvojeno je 211,2 milijuna kuna te je uz spomenuta ulaganja Ministarstvo kulture s iznosom

⁷⁴ Obrazloženje ostvarenja prihoda i primitaka, rashoda i izdataka državnog proračuna Republike Hrvatske u 2013. godini, www.sabor.hr (25.07.2015.)

⁷⁵ Ibidem

⁷⁶ Ibidem

od 258,1 milijun kuna financiralo radove na spomenicima kulture te revitalizaciju kulturne baštine.⁷⁷

6.2.Značaj i udio prihoda od trošarina u ukupnim prihodima državnog proračuna

Ukupni prihodi od posebnih poreza i trošarina u 2013. godini ostvareni su u približno planiranom iznosu od 11,7 milijardi kuna, što je porast od 4,3% na međugodišnjoj razini.⁷⁸ Prihodi od posebnih poreza odnosno trošarina podloženi su brojnim zakonskim izmjenama i dopunama kako bi se porezni sustav Republike Hrvatske uskladio s pravnim regulativama Europske unije. Većina trošarinskih prihoda smanjilo se u odnosu na prethodnu godinu, a povećanje bilježe samo prihodi od trošarina na energente i električnu energiju, prihodi od posebnih poreza na automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove i prihodi od posebnog poreza na kavu.

Tablica 15. Posebni porezi i trošarine u 2012. i 2013. godini

(u kunama)	Ostvarenje 2012.	Plan 2013.	Ostvarenje 2013.	Indeks 2013./2012.	Indeks 2013./plan 2013.
	1	2	3	4=3/1	5=3/2
Posebni porezi i trošarine-ukupno	11.206.488.527	11.663.689.646	11.682.936.030	104,3	100,2
Poseban porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove	532.225.554	546.528.681	550.825.716	103,5	100,8
Trošarine na energente i električnu energiju	5.678.585.656	6.340.020.404	6.496.008.965	114,4	102,5
Trošarine na alkohol i alkoholna pića	190.873.725	176.845.030	172.330.915	90,3	97,4
Trošarina na pivo	631.038.438	626.595.262	606.556.989	96,1	96,8
Poseban porez na bezalkoholna pića	119.378.742	123.461.512	114.747.408	96,1	92,9

⁷⁷ Obrazloženje ostvarenja prihoda i primitaka, rashoda i izdataka državnog proračuna Republike Hrvatske u 2013. godini, www.sabor.hr (25.07.2015.)

⁷⁸ Ibidem

Trošarina na duhanske proizvode	3.915.173.541	3.722.471.579	3.616.933.700	92,4	97,2
Poseban porez na kavu	116.045.290	124.315.820	122.012.009	105,1	98,1
Poseban porez na luksuzne proizvode	23.167.583	3.451.358	3.520.330	15,2	100,2

Izvor: www.sabor.hr (19.07.2015.)

U strukturi posebnih poreza i trošarina najznačajniji udio od 55,6% imaju prihodi od trošarina na energente i električnu energiju, koji su ostvareni u iznosu od 6,5 milijardi bez obzira što su bili pod utjecajem značajnih zakonskih izmjena kojima je bilo potrebno podizati trošarinu na benzinska i dizelska goriva kako bi se dostigao razina koju propisuje Europska unija.

Drugi po veličini su prihodi od trošarina na duhanske proizvode koji su ostvareni u iznosu od 3,6 milijardi kuna i bilježe međugodišnji pad od 7,6% čemu je razlog stvaranje zaliha duhanskih proizvoda kod proizvođača krajem 2012. godine zbog povećanja trošarina na duhanske proizvode. Tome je prethodilo nagomilavanje zaliha po starim cijenama te su proizvođači u prvom tromjesečju 2013. godine imali manji udio isporuka cigareta od uobičajenih što se izravno odrazilo i na plaćanje poreza.

U 2013. godini međugodišnji rast bilježi prihod od posebnog poreza na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove i to za 3,5% u odnosu na 2012. godinu bez obzira na to što je tijekom godine bio podvrgnut značajnim poreznim izmjenama kako bi se uskladio s pravnim regulativama Europske unije.

Poseban porez na luksuzne proizvode od 01. siječnja 2013. godine u potpunosti je ukinut iz razloga što nije davao značajniji doprinos ukupnim proračunskim prihodima, a njegovo postojanje u Republici Hrvatskoj čini luksuzne proizvode kao što je na primjer zlato cjenovno nekonkurentnim u odnosu na tržišta drugih zemalja u Europi.

7. SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE ZA RAZDOBLJE 2015.-2017.GODINE

Smjernice ekonomske i fiskalne politike temelje se na makroekonomskoj projekciji koja pretpostavlja izlazak iz dugotrajne recesije uz vrlo blage stope rasta u narednom trogodišnjem razdoblju.⁷⁹ Rast se nastoji potaknuti povećanjem izvoza dobara i usluga i investicijama privatnog sektora te se na taj način želi povećati potrošnja kućanstva koja se očekuje tek na kraju razdoblja. Na rast izvoza utječe povećana orijentacija hrvatskih poduzetnika na europsko tržište te skup pozitivnih mjera koje provodi Vlada Republike Hrvatske. Veoma važan izvor gospodarskog rasta Hrvatska nalazi u fondovima Europske unije koja se mogu koristiti tri godine nakon što su dodijeljena. Iz razdoblja od 2007.-2013. godine preostalo je iskoristiti još preko 4 milijarde kuna europskih sredstava, a za financijsko razdoblje od 2014.-2020. godine dodijeljeno je 81,3 milijarde kuna odnosno 10,7 milijardi eura.⁸⁰ Kako bi se potpuno povukla sredstva iz europskih fondova potrebno je u tom iznosu realizirati projekte uz dodatnih 15% sufinanciranja vlastitim sredstvima. Temeljni sporazum za povlačenje sredstava iz fondova Europske unije potpisan je u listopadu 2014. godine te se njime definira strategija za jačanje rasta i zaposlenosti. Republika Hrvatska je početkom 2014. godine ušla u postupak prekomjernog proračunskog deficita kojim se zahtjeva ispravak manjka do 2016. godine.

Od 2014. godine kada je Vlada Republike Hrvatske objavila službenu makroekonomsku projekciju pa do danas promijenile su se gospodarske okolnosti i to negativnim domaćim makroekonomskim kretanjima i pogoršanjem uvjeta u međunarodnom okruženju.

Tablica 16. Makroekonomski okvir u razdoblju 2013.-2017.

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
BDP, realni rast	-0,9	-0,7	0,5	1,3	1,5
Potrošnja kućanstva (uključujući NPUSK)	-1,2	-0,6	0,2	0,7	1,3
Državna potrošnja	0,5	-1,7	-1,0	-1,0	0,0
Investicije u fiksni kapital	-1,0	-3,8	1,6	3,9	4,2

⁷⁹ Smjernice ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2013.-2017. godine, <https://vlada.gov.hr> (29.07.2015.)

⁸⁰ Ibidem

Izvoz roba i usluga	3,0	5,6	3,6	3,6	3,5
Uvoz roba i usluga	3,2	3,7	3,5	4,0	4,2
Deflator BDP-a, rast	0,9	0,1	1,4	1,8	1,9
Indeks potrošačkih cijena, rast	2,2	-0,1	1,4	1,9	2,0
Broj zaposlenih (administrativni izvori), rast	-2,2	-1,9	-0,7	0,3	1,1
Stopa nezaposlenosti (administrativna), posto	20,2	19,8	19,5	19,1	18,4

Izvor: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija (26.07.2015.)

Prema objavljenim podacima Državnog zavoda za statistiku u prvom polugodištu 2014. godine zabilježeno je smanjenje bruto domaćeg proizvoda od 0,7% čijem je smanjenju u prvom polugodištu najviše pridonio uvoz roba i usluga koji je zabilježio realno povećanje od 4,7% te bruto investicije u fiksni kapital s međugodišnjim smanjenjem od 4,5%.⁸¹ Državna potrošnja pala je za 2,8%, a potrošnja kućanstava zajedno s potrošnjom neprofitnih ustanova koje im služe smanjena je za 0,5%. Izvoz roba povećan je za 18,2% kao rezultat pozitivnog doprinosa neto inozemne potražnje u realnoj promjeni bruto domaćeg proizvoda koji je zabilježio rast od 9,4% dok je domaća potražnja nastavila s padom.

Tijekom 2015. godine očekuje se oporavak ekonomske aktivnosti odnosno rast bruto domaćeg proizvoda od 0,5%, zatim povećanje izvoza roba i usluga te bruto investicija u fiksni kapital. Očekuje se i pozitivan doprinos od osobne potrošnje rastom od 0,2%. Predviđeno je ubrzanje realnog rasta bruto domaćeg proizvoda u 2016. godini od 1,3%, a u 2017. rast od 1,5%. Na tržištu rada predviđa se smanjenje prosječne stope nezaposlenosti na 19,5% te smanjenje broja zaposlenih za 0,7%. U narednim godinama predviđa se daljnje smanjenje administrativne stope nezaposlenosti, i to na 19,1% u 2016. te 18,4% u 2017. godini.⁸²

Tijekom 2014. godine ostvareni proračunski prihodi bili su slabiji od očekivanog zbog nepovoljnih gospodarskih kretanja i zbog sanacija šteta uzrokovanih poplavama u istočnoj Slavoniji. Došlo je i do rasta rashoda za zaposlene i rashoda za mirovine što je također povećalo proračunske troškove. Napravljene su izmjene i dopune proračuna

⁸¹ Smjernice ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2013.-2017. godine, <https://vlada.gov.hr> (29.07.2015.)

⁸² Ibidem

izvanproračunskih korisnik pa su tako Hrvatskim cestama planovi investicija smanjeni za 715 milijuna kuna. Na strani državnog proračuna, rezultat smanjenja prihoda i povećanja rashoda je povećanje manjka državnog proračuna koji će iznositi 15,6 milijardi kuna, što je za 2 milijarde kuna više od prethodnog plana te s obzirom na predložena smanjenja manjka izvanproračunskih korisnika, ukupni manjak opće države iznosit će 16,4 milijarde kuna ili 5% BDP-a.⁸³

Prihodi državnog proračuna za razdoblje od 2015.-2017. godine određeni su blagim oporavkom gospodarske aktivnosti primjenom porezne politike kako bi se smanjio porezni teret rada i malog poduzetništva što bi trebalo potaknuti gospodarski rast.

Tablica 17. Kretanje prihoda državnog proračuna u razdoblju 2013.-2017.

(000 HRK)	2013.	Plan 2014.	Indeks 14./13.	Projekcija 2015.	Indeks 15./14.	Projekcija 2016.	Indeks 16./15.	Projekcija 2017.	Indeks 17./16.
UKUPNI PRIHODI	108.844.543 85	114.468.520	105,2	96.647.742	84,4	96.114.445	99,4	101.535.2	105,6
Prihodi od poslovanja	108.585.049	113.909.869	104,9	95.636.712	84,0	95.768.870	100,1	101.176.735	105,6
Prihodi od poreza	62.713.258	62.507.225	99,7	63.590.910	101,7	64.738.003	101,8	66.377.298	102,5
Porez na dohodak	1.372.698	1.368.706	99,7	1.659.756	121,3	1.679.170	101,2	1.721.463	102,5
Porez na dobit	6.365.443	5.430.709	85,3	5.474.155	100,8	6.037.623	110,3	6.165.870	102,1
Porezi na robu i usluge, od čega:	53.349.544	54.897.799	102,9	55.863.634	101,8	56.430.643	101,0	57.893.728	102,6
Porez na dodanu vrijednost	40.253.061	40.668.044	101,0	41.450.207	101,9	41.996.523	101,3	43.373.440	103,3
Posebni porezi i trošarine	11.682.936	12.796.917	109,5	12.761.372	99,7	12.745.940	99,9	12.788.679	100,3
Porezi na međunarodnu trgovinu i transakcije	1.159.371	396.425	34,2	393.269	99,2	389.926	99,2	394.605	101,2
Ostali prihodi od poreza	1.879.750	1.846.424	98,2	1.852.151	100,3	1.888.819	102,0	1.933.241	102,4
Doprinski	37.149.263	41.617.747	112,0	23.374.532	56,2	21.531.019	92,1	22.104.975	102,7
Pomoći	1.826.619	3.121.281	170,9	3.975.660	127,4	5.452.431	137,1	8.628.000	158,2

⁸³ Smjernice ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2013.-2017. godine, <https://vlada.gov.hr> (29.07.2015.)

Prihodi od imovine	1.906.626	2.695.517	141,4	2.357.451	87,5	1.711.587	72,6	1.706.136	99,7
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	4.302.365	3.217.204	74,8	1.613.094	50,1	1.601.633	99,3	1.613.044	100,7
Ostali prihodi	686.918	750.894	109,3	725.064	96,6	734.198	101,3	747.281	101,8
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	259.494	558.651	215,3	1.011.030	181,0	345.575	34,2	358.550	103,8

Izvor: Ministarstvo financija (27.07.2015.)

Projekcije ukupnih prihoda državnog proračuna za razdoblje 2015. - 2017. godine su znatno niže u odnosu na izvršenje prihoda u ovoj i prethodim godinama. Razlog tome je što prihod državnog proračuna od doprinosa od 2015. godine čine samo prihod od doprinosa za mirovinsko osiguranje i prihod od doprinosa za zapošljavanje, a prihod od doprinosa za zdravstveno osiguranje postao je prihod Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje kao izvanproračunskog korisnika.

Stabilnost državnog proračuna, ali i makroekonomska stabilnost u uvjetima ekonomske krize provedena je na način da se poveća oporezivanje kategorija proizvoda koji nisu vezani za egzistencijalne potrebe kako bi se manje opterećivalo najugroženije slojeve stanovništva. U 2016. godini ukupni prihodi ostat će na približno istoj razini kao i 2015. godine, odnosno iznosit će 96,1 milijardu kuna, dok se za 2017. godinu predviđaju u iznosu od 101,5 milijardi kuna, odnosno uz međugodišnji rast od 5,6%.⁸⁴

U razdoblju 2015.-2017. godine rashodi proračuna bit će određeni ciljevima i prioritetima Vlade Republike Hrvatske.

⁸⁴ Smjernice ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2013.-2017. godine, <https://vlada.gov.hr> (29.07.2015.)

Tablica 18. Kretanje rashoda državnog proračuna u razdoblju 2013.-2017

(000 HRK)	2013.	Plan 2014.	Indeks 14./13.	Projekcija 2015.	Indeks 15./14.	Projekcija 2016.	Indeks 16./15.	Projekcija 2017.	Indeks 17./16.
UKUPNI RASHODI	125.069.894	130.107.492	104,0	108.846.683	83,7	108.240.883	99,4	109.408.286	101,1
Rashodi poslovanja	123.505.883	128.011.410	103,6	106.948.193	83,5	106.403.386	99,5	107.401.391	100,9
Rashodi za zaposlene	21.667.927	21.638.650	99,9	20.992.556	97,0	20.478.844	97,6	20.000.373	97,7
Materijalni rashodi	8.010.956	8.117.519	101,3	7.599.974	93,6	7.391.668	97,3	7.090.310	95,9
Financijski rashodi	9.883.140	10.974.247	111,0	11.164.894	101,7	11.665.463	104,5	12.015.644	103,0
Subvencije	5.537.844	5.327.577	96,2	5.421.050	101,8	4.764.340	87,9	4.575.399	96,0
Pomoći dane u inozemstvo i unutar opće države	6.492.455	8.811.084	135,7	8.439.250	95,8	8.468.255	100,3	8.710.559	102,9
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	67.244.173	67.730.178	100,7	47.474.089	70,1	47.205.865	99,4	47.048.703	99,7
Ostali rashodi	4.669.388	5.412.154	115,9	5.856.380	108,2	6.428.951	109,8	7.960.404	123,8
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	1.564.011	2.096.082	134,0	1.898.490	90,6	1.837.497	96,8	2.006.895	109,2

Izvor: Ministarstvo financija (27.07.2015.)

U 2015. godini ukupni rashodi državnog proračuna projicirani su u iznosu od 108,8 milijardi kuna što je 21,3 milijarde kuna manje u odnosu na plan proračuna za 2014. godinu.⁸⁵ U 2016. godini očekuje se smanjenje ukupnih rashoda državnog proračuna koji će doseći razinu od 108,2 milijarde kuna dok se u 2017. godini očekuje povećanje ukupnih rashoda za 1,2 milijarde kuna čime će zabilježiti razinu od 109,4 milijarde kuna.⁸⁶ Ovakvo kretanje rashoda u 2015. i 2016. godini rezultat je povlačenja sredstava iz europskih fondova koji neutralno utječu na manjak.

⁸⁵ Smjernice ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2013.-2017. godine, <https://vlada.gov.hr> (29.07.2015.)

⁸⁶ Ibidem

8. ZAKLJUČAK

Posebni porezi na promet, akcize odnosno trošarine poseban su podsustav općeg poreza na promet. Danas se primjenjuju gotovo u svim suvremenim zemljama obuhvaćajući i do nekoliko desetak proizvoda pa i više. Posebni porezi na promet u Republici Hrvatskoj su nakon poreza na dodanu vrijednost i doprinosa najizdašniji i najvažniji prihodi državnog proračuna. Broj proizvoda koji se podvrgavaju oporezivanju posebnim porezima razlikuje se od zemlje do zemlje, a u Republici Hrvatskoj ih postoji osam. Prvi posebni porez u Republici Hrvatskoj bio je onaj na kavu uveden 1993. godine.

Posebnim porezima u Republici Hrvatskoj oporezuju se osobni automobili, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplovi; bezalkoholna pića; kava; premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila; alkohol i alkoholna pića; energenti i električna energija; duhan i duhanski proizvodi; plaće, mirovine i drugi primitci te primitci od samostalne djelatnosti i ostali primitci. Poseban porez na luksuzne proizvode ukinut je od 01. siječnja 2013. godine.

Posebni porezi obračunavaju se u apsolutnom iznosu po jedinici mjere proizvoda (kilogramu, litri, komadu) ili u postotku od prodajne cijene.

Na razini Europske unije uređeno je oporezivanje alkoholnih proizvoda i piva, energenata i električne energije te duhanskih proizvoda, a u Republici Hrvatskoj Zakonom o trošarinama koji je stupio na snagu 01. siječnja 2010. godine upravo navedeni proizvodi su objedinjeni i usklađeni s odredbama Europske unije.

Posebni porezi na promet čine značajan dio poreznih prihoda ukupnih financijskih sredstava države te se njima prikuplja oko 15 % ukupnih poreznih prihoda hrvatskog državnog proračuna. Prihod od trošarina u ukupnim prihodima državnog proračuna Republike Hrvatske po izdašnosti zauzima mjesto odmah iza PDV-a i njihov udio u BDP-u jedan je od većih u Europi. Porezni obveznici su uvoznici, proizvođači, distributeri i kupci proizvoda, ovisno o vrsti robe.

Republika Hrvatska napravila bi pozitivan pomak u svojim proračunskim prihodima kada bi uspjela riješiti problem utaje i gubitka poreznih prihoda. Boljom i učinkovitijom kontrolom i radom carinskih i poreznih službi te uključivanjem u europski sustav nadgledanja prometa i roba koje se oporezuju trošarinama smanjile bi se nelegalne aktivnosti povezane s krijumčarenjem duhanskih proizvoda i alkohola preko granica.

LITERATURA

-knjige:

1. Gvozdić, N., Vukić, N.: abc Porez na promet i akcize, Dival, Zagreb, 1995.
2. Jelčić, B.: Porezi-Opći dio, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.
3. Jelčić, Bo., Lončarić-Horvat O., Šimović, J., Arbutina, H., Mijatović, N.: Hrvatski fiskalni sustav, Narodne novine, Zagreb, 2004.
3. Jurković, P.: Javne financije, Masmmedia, Zagreb, 2002.
4. Kuliš, D.: Plaćamo li europske trošarine, Institut za javne financije, Zagreb, 2005.
5. Šimović, J., Šimović, H.: Fiskalni sustav i fiskalna politike Europske unije, Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb, 2006.

-časopisi:

1. Jelčić, Bo.: Pojedinačni porezi na promet (akcize, trošarine), Financijska PRAKSA, Zagreb, 1994., str. 3-14
2. Marinović, Ž.: Novine kod oporezivanja osobnih automobila, plovila i zrakoplova, računovodstvo i financije, broj 9, Zagreb, 2009., str. 74-79
3. Marinović, Ž.: Obračun i plaćanje trošarina od 01. siječnja 2010. godine, računovodstvo i financije, broj 11, Zagreb, 2009., str. 130-137
4. M. Kesner-Škreb, Financijska praksa, 1999., 23 (6), 765-767
5. Proračunski vodič za građane, jesen 2003., str. 6

-zakoni:

1. Pravilnik o trošarinama, 2013. i 2015.g. („Narodne novine“ broj 22/13, 32/13, 81/13, 83/15)
1. Zakon o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke („Narodne novine“ broj 94/09, 56/10)
2. Zakon o posebnom porezu na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke („Narodne novine“ broj 119/09, 56/10)
3. Zakon o posebnom porezu na kavu („Narodne novine“ broj 139/97, 55/00, 59/00, 127/00, 107/01, 27/05)

4. Zakon o posebnom porezu na bezalkoholna pica („Narodne novine” broj 51/94, 139/97, 127/00, 107/01, 136/02)
5. Zakon o posebnom porezu na osobe automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove („Narodne novine“ broj 139/97, 105/99, 55/00, 127/00, 107/01, 136/02, 44/03, 95/04, 34/09, 21/10)
6. Zakon o posebnom porezu na premije osiguranja os automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila („Narodne novine“ broj 150/02)
7. Zakon o posebnom porezu na luksuzne proizvode („Narodne novine“ broj 105/99, 127/00, 114/01, 136/02)
8. Zakon o trošarinama („Narodne novine“ broj 83/9)

-Internet stranice:

1. Fiskalni javni prihodi i prihodi koji spadaju u fiskalne javne prihode, www.javnefinancije.com (27.07.2015.)
4. Ministarstvo financija, www.minfin.hr (27.07.2015.)
5. Hrvatski sabor, <http://narodne-novine.nn.hr> (21.07.2015.)
6. Hrvatska obrtnička komora, <http://infos.hok.hr> (21.07.2015.)
7. Institut za javne financije, <http://www.ijf.hr> (19.07.2015.)
8. Obrazloženje ostvarenja prihoda i primitaka, rashoda i izdataka državnog proračuna Republike Hrvatske u 2013. godini, www.sabor.hr (27.07.2015.)
9. Porezni sustav Republike Hrvatske, www.porezna-uprava.hr (27.07.2015.)
10. Porezni vodič, <http://www.ijf.hr> (21.07.2015.)
11. Smjernice ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2013.-2017. godine, <https://vlada.gov.hr> (27.07.2015.)
12. Vremenske serije podataka, www.mfin.hr (27.07.2015.)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Posebni porez na motorna vozila ovisno o prosječnoj emisiji ugljičnog dioksida (CO ²)	21
Tablica 2. Posebni porezi na motorna vozila na temelju cijene motornog vozila ovisno o obujmu motora u kubičnim centrimetrima (cm ³).....	22
Tablica 3. Visina posebnog poreza na cestovna motorna vozila-OSOBNI AUTOMOBILI ..	26
Tablica 4. Visina posebnog poreza na cestovna motorna vozila-MOTOCIKLI.....	26
Tablica 5. Visina posebnog poreza na plovila-PLOVILA BEZ KABINE	27
Tablica 6. Visina posebnog poreza na plovila-PLOVILA S KABINOM NA MOTORNI POGON.....	28
Tablica 7. Visina posebnog poreza na plovila-PLOVILA S KABINOM I POGONOM NA JEDRA	28
Tablica 8. Iznos posebnog poreza na kavu.....	30
Tablica 9. Iznos posebnog poreza na bezalkoholna pića	31
Tablica 10. Trošarinska osnovica/visina trošarine na alkohol i alkoholna pića.....	34
Tablica 11. Trošarinska osnovica/visina trošarine na energente i električnu energiju	38
Tablica 12. Trošarinska osnovica/visina trošarine na duhan i duhanske proizvode	43
Tablica 13. Prihodi državnog proračuna u 2012. i 2013. godini	51
Tablica 14. Kretanje rashoda u 2012. i 2013. godini	52
Tablica 15. Posebni porezi i trošarine u 2012. i 2013. godini	54
Tablica 16. Makroekonomski okvir u razdoblju 2013.-2017.	56
Tablica 17. Kretanje prihoda državnog proračuna u razdoblju 2013.-2017.	58
Tablica 18. Kretanje rashoda državnog proračuna u razdoblju 2013.-2017.	60